

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 25.4.2001
COM(2001)224 definitief

AANBEVELING VAN DE COMMISSIE

**Inzake de globale richtsnoeren 2001 voor het economisch beleid
van de lidstaten en de Gemeenschap**

opgesteld overeenkomstig artikel 99, lid 2, van het Verdrag
tot oprichting van de Europese Gemeenschap

INHOUDSOPGAVE

I.	ALGEMENE RICHTSNOEREN VOOR HET ECONOMISCH BELEID	3
1.	Inleiding.....	3
2.	Voornaamste prioriteiten en beleidsvereisten.....	3
	2.1. Recente en toekomstige economische ontwikkelingen	3
	2.2. Voornaamste uitdagingen voor de toekomst.....	5
3.	Beleidsaanbevelingen.....	9
	3.1. Een op groei en stabiliteit gericht macro-economisch beleid.....	9
	3.2. Verbetering van de kwaliteit en de houdbaarheid van de openbare financiën.....	11
	3.3. Activering van de arbeidsmarkten.....	12
	3.4. Efficiënte product(goederen en diensten)markten.....	14
	3.5. Bevordering van de efficiency en de integratie van de EU markt voor financiële diensten	15
	3.6. Aanmoediging van ondernemerschap.....	15
	3.7. Bevordering van de kenniseconomie	16
	3.8. Bevordering van duurzaamheid vanuit milieu-oogpunt.....	17
II.	RICHTSNOEREN PER LAND.....	19
1.	België.....	19
2.	Denemarken.....	22
3.	Duitsland.....	25
4.	Griekenland.....	29
5.	Spanje	32
6.	Frankrijk	35
7.	Ierland.....	38
8.	Italië.....	41
9.	Luxemburg.....	45
10.	Nederland.....	47
11.	Oostenrijk	50
12.	Portugal.....	53
13.	Finland.....	56
14.	Zweden	59
15.	Verenigd Koninkrijk	62

I. ALGEMENE RICHTSNOEREN VOOR HET ECONOMISCH BELEID

1. INLEIDING

Een jaar geleden stelde de Europese Unie zich in Lissabon een nieuw strategisch doel voor het komende decennium: *“de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te worden die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang”*. In de globale richtsnoeren 2000 voor het economisch beleid (GREB) werd een veelomvattende beleidsstrategie uitgestippeld om dit doel te bereiken. Deze strategie bestaat uit een deugdelijk macro-economisch beleid en veelomvattende economische hervormingen op de arbeids-, de product- en de kapitaalmarkten. Deze beleidsmaatregelen moeten een forse economische groei op korte termijn ondersteunen, de basis voor toekomstige groei op middellange termijn verstevigen en bijdragen tot het vermogen effectief het hoofd te bieden aan structurele veranderingen op de langere termijn, inclusief het effect van de vergrijzing.

De GREB 2001 bevestigen de bestaande beleidsstrategie en breiden deze verder uit in het licht van de resultaten van de Europese Raad van Stockholm (23-24 maart 2001). Deze omvatten de integratie van de bevordering van duurzame ontwikkeling, hetgeen gebeurt via de diverse relevante delen van het document. Zij zijn opgesteld tegen de achtergrond van het onderzoek van de tenuitvoerlegging van de GREB 2000 en de beoordeling van de economische situatie en vooruitzichten in de voorjaarsprognoses 2001 van de Commissie.

Afdeling 2 begint met een bespreking van de economische achtergrond van deze richtsnoeren en eindigt met een opsomming van de belangrijkste beleidsuitdagingen op korte, middellange en langere termijn. In afdeling 3

volgt een beschrijving van de algemene beleidsaanbevelingen die gelden voor alle lidstaten en de Gemeenschap. Binnen de globale strategie verschillen de beleidsprioriteiten enigszins van lidstaat tot lidstaat ten gevolge van verschillen in economische performantie, vooruitzichten, structuren en instellingen. Met inachtneming hiervan worden in deel II de richtsnoeren per land uiteengezet.

2. VOORNAAMSTE PRIORITEITEN EN BELEIDSVEREISTEN

2.1. Recente en toekomstige economische ontwikkelingen

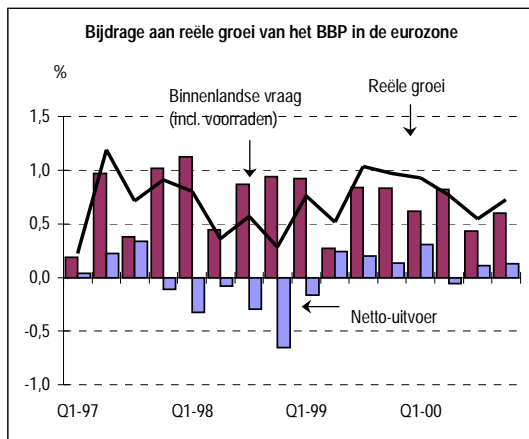
Een aanmerkelijk minder gunstig extern economisch klimaat — Sinds het begin van de zomer 2000, toen de vorige richtsnoeren door de Raad werden aangenomen, is het mondiale economische klimaat duidelijk achteruitgegaan ten gevolge van een aantal met elkaar verband houdende factoren. Algemeen wordt verwacht dat de mondiale vertraging van vrij korte duur zal zijn, maar de kans op een minder gunstig verloop is aanzienlijk.

Ten eerste zijn de olieprijsen de gehele zomer door gestegen en bereikten zij in het najaar nieuwe hoge waarden. Hoewel zij niet meer op het recordniveau van eind 2000 liggen en de vertragende mondiale vraag het risico van een nieuwe prijsstijging vermindert, blijven de olieprijsen relatief hoog en vertonen zij nog steeds een hoge mate van volatiliteit. Ten tweede, en dat is belangrijker, is de bedrijvigheid in de Verenigde Staten en Japan de laatste maanden onverwacht sterk teruggeslagen. In de Verenigde Staten was enige aanpassing naar een duurzamer groeipad te verwachten en wenselijk, aangezien dit effectief zou kunnen leiden tot een correctie van belangrijke onevenwichtigheden die tijdens de expansie waren ontstaan. Overwegend wordt een snel (V-vormig) herstel in de tweede helft van 2001 verwacht dank zij

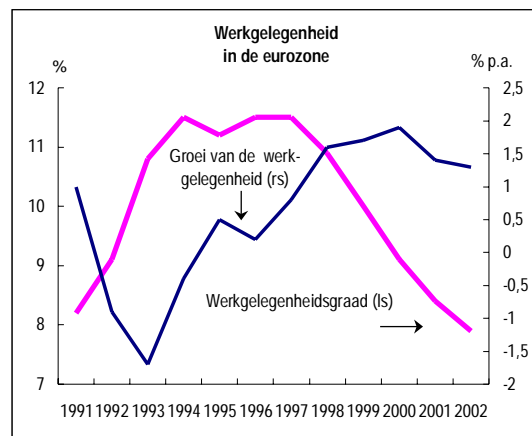
o.a. een oordeelkundig gebruik van de beschikbare manoeuvreerruimte voor het beleid. De vooruitzichten blijven echter zeer onzeker en een ernstiger en langduriger teruggang kan niet worden uitgesloten. In Japan is het herstel broos en weifelend en blijft de economie gevoelig voor schokken. Het verslechterende externe klimaat heeft reeds een nadelige invloed op de groei in een aantal markteconomieën in opkomst, hoofdzakelijk door een vertraging van de export. Ten derde heeft een sterke correctie plaatsgevonden op de mondiale effectenmarkten, vooral voor de technologiewaarden, doordat de beleggers de winstontwikkeling op lange termijn somberder inzien.

De groei in de eurozone houdt vrij goed stand — Per saldo kan het tweede jaar van de Economische en Monetaire Unie geslaagd worden genoemd. In de **eurozone** was de groei het sterkst en daalde de werkloosheid tot het laagste peil in tien jaar. De algemene inflatie liep op, maar de onderliggende inflatie bleef ruim onder de 2%. Niettemin is de groeidynamiek aangetast, eerst door de negatieve schok van de stijgende olieprijs en vervolgens door de achteruitgang van de mondiale vraag. Bovendien leidde de olieprijsstijging in combinatie met een verzwakkende euro ertoe dat de algemene inflatie aantrok en in november 2000 haar hoogtepunt bereikte.

Voor de toekomst ziet het er naar uit dat de eurozone, ondanks de mondiale conjunctuurdaling die de vooruitzichten matigt, in 2001-2002 een relatief forse groei van ongeveer 2¾% en voortdurende werkschepping zal blijven vertonen in een context van teruglopende inflatie. Sterk verbeterde macro-economische basisvoorwaarden, waaronder volgehouden loonmatiging, en ondersteunende beleidsmaatregelen hebben een gunstig investeringsklimaat en gestadige werkschepping bevorderd. Zij hebben een gunstig groeipatroon doen ontstaan dat stevig is verankerd in de binnenlandse vraag. Het vertrouwen van het bedrijfsleven en de consumenten is weliswaar verminderd, maar blijft dicht bij het eerder bereikte historisch hoge niveau doordat het nog steeds wordt gedragen door de verhoogde dynamiek van de economie. De hoge bezettingsgraad van de productiecapaciteit, gunstige financieringsvoorwaarden en de sterke rentabiliteit ondersteunen de vraag naar investeringen, terwijl het stijgende beschikbare inkomen, bevordert door productiviteitsstijgingen, hogere werkgelegenheid en belastingverlichtingen, de vraag van de consumenten blijft schragen.

Bron: diensten van de Commissie.

Bron: diensten van de Commissie

De grote interne markt met de ene munt verschaft voorts een sterke en stabiele basis voor de binnenlandse groei, met minder blootstelling aan wisselkoersschommelingen. De aanstaande invoering van eurobankbiljetten en -munten op 1 januari 2002 zal de economische integratie een verdere impuls geven en zal van de euro een realiteit in het dagelijks leven maken en de zichtbaarheid van de monetaire unie verhogen. Bovendien is de eurozone dank zij de voortgang van de economische hervormingen thans beter bestand tegen externe verstoringen. Zelfs indien de externe risico's werkelijkheid worden - met name indien de VS-economie niet snel weer een solide groei gaat vertonen - zullen bovengenoemde factoren ertoe bijdragen de gevolgen voor de eurozone te verzachten.

Niet tot de eurozone behorende lidstaten –

Na een forse groei en werkschepping in 2000 ondervinden Denemarken, Zweden en het Verenigd Koninkrijk thans de gevolgen van de ongunstige ontwikkelingen in de wereldeconomie. Daardoor zal de groei naar verwachting een gematigder tempo aannemen. De nauwe handelsbetrekkingen met de eurozone en de nog steeds gezonde binnenlandse vraag maken ze beter bestand tegen het verslechterende externe klimaat. De inflatie in deze landen blijft gematigd op of onder het peil van de eurozone.

2.2. Voornaamste uitdagingen voor de toekomst

Voor de toekomst worden de EU en de eurozone geconfronteerd met een aantal belangrijke uitdagingen op korte, middellange en langere termijn. Slechts indien thans adequate beleidsmaatregelen worden genomen, zullen zij met succes het hoofd kunnen bieden aan deze uitdagingen.

De uitdaging op korte termijn: instandhouding van de expansie van de groei en de werkgelegenheid - Voor de nabije

toekomst gaat het erom de sterke economische prestatie vol te houden in een context van minder gunstige mondiale economische voorwaarden. De eurozone zal het hoe langer hoe meer op eigen kracht moeten doen.

De beleidsmakers moeten er derhalve naar streven de interne groeidynamiek in stand te houden en verder te stimuleren door een op stabiliteit gericht macro-economisch beleid en veelomvattende structurele hervormingen. Dit zal het bedrijfsleven en de consumenten vertrouwen geven terwijl meer ruimte wordt gecreëerd voor een monetair beleid dat een door binnenlandse factoren gestuwde groei in de eurozone ondersteunt. Een sterkere euro in combinatie met meer op expansie gerichte binnenlandse monetaire voorwaarden zou bijdragen tot een soepel verloopende aanpassing van de mondiale onevenwichtigheden en tegelijkertijd de binnenlandse vraag ondersteunen en de externe druk op de prijzen verminderen.

Vooraf het begrotingsbeleid moet erop gericht blijven de openbare financiën min of meer in evenwicht te houden of een overschot te bereiken en de loonmatiging moet worden volgehouden. Het is van essentieel belang de met moeite bereikte macro-economische stabiliteit thans en in de toekomst in stand te houden. Er wordt steeds meer druk uitgeoefend om de overheidsuitgaven te verhogen en de belastingen te verlagen nu de begrotingssituaties beter zijn dan sinds vele jaren en in sommige gevallen sinds decennia. Hier en daar komen de lonen onder druk te staan doordat er knelpunten op de arbeidsmarkt ontstaan en compensatie wordt geëist voor de recente stijging van de algemene inflatie en de matiging in het verleden.

De Economische en Monetaire Unie impliceert echter een belangrijke omschakeling, voor het welzijn waarvan alle belangrijke politieke actoren medeverantwoordelijk zijn. Het ene monetaire beleid kan niet worden afgestemd op de behoeften van afzonderlijke lidstaten en de wisselkoers kan niet langer worden gebruikt

voor het herstel van concurrentiekracht die verloren is gegaan doordat structurele veranderingen zijn uitgesteld of een verkeerde macro-economische beleidsmix werd toegepast.

De regeringen en de sociale partners dragen derhalve verantwoordelijkheid om bij te dragen tot een evenwichtige macro-economische beleidsmix op nationaal niveau en op het niveau van de eurozone.

Meer in het algemeen moet de weerstand van de economie verder worden verhoogd door een oordeelkundige combinatie van structurele hervormingen. Met meer flexibele en open markten zal de economie veranderingen beter aankunnen en zal worden bijgedragen tot het minimaliseren van duurzame effecten van schokken. Tevens zal hierdoor een positieve wisselwerking tussen structurele verbeteringen in de economie worden bevorderd en zullen de macro-economische prestaties vooruitgaan. Daarnaast kunnen structurele hervormingen een positief effect op korte termijn hebben door neerwaartse druk op de prijzen.

De uitdaging op middellange termijn: versteviging van de basis voor toekomstige groei en werkgelegenheid - De groeiprestatie sinds 1997 moet worden gezien in de context van een conjunctuurherstel waar de onbezette capaciteit kon worden gebruikt. Hoewel het groeipotentieel de laatste jaren waarschijnlijk is verbeterd ten gevolge van productiviteitsstijgingen die werden bevorderd door een betere marktwerking en nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, wordt het nog ontoereikend geacht om een groei van rond 3% per jaar over een langere periode te dragen. Om de expansie vol te houden, zal de snelheidsbeperking voor de groei derhalve doorlopend moeten worden verhoogd.

Het beleid moet erop gericht zijn de juiste voorwaarden voor een efficiënt gebruik van de productiemiddelen en de natuurlijke hulpbronnen te scheppen en in de loop van de tijd nog verder te verbeteren, waarbij ook in

onderwijs en opleiding moet worden geïnvesteerd. Met name moet het beleid bijdragen tot een betere marktwerking door het verhelpen van onvolkomenheden of falen ten gevolge van externe invloeden, machtsposities, onvolledige informatie of het regelgevingskader.

Van bijzonder belang is dat de menselijke middelen veel beter moeten worden gebruikt dan thans het geval is. De geregistreerde werkloosheid in de eurozone is nog onaanvaardbaar hoog en de deelneming aan het arbeidsproces is laag, vooral voor ouderen en vrouwen, en nog ver verwijderd van de in Lissabon en Stockholm overeengekomen doelstellingen. Een verhoging van de deelneming aan de arbeidsmarkt, vooral voor ondervertegenwoordigde of benadeelde groepen, is ook een probaat middel tegen sociale uitsluiting. Een economisch en een sociaal beleid die elkander versterken, is een fundamentele strategie die leidt tot de mobilisering van het volledige potentieel aan beschikbare banen.

Om een toename van het arbeidsaanbod te bevorderen, moet ervoor worden gezorgd dat het regelgevingskader mensen aanmoedigt om tot de arbeidsmarkt toe te treden of er te blijven. Vooral de belasting- en uitkeringsstelsels moeten verder worden hervormd om te zorgen voor sterkere financiële stimulansen om te gaan of te blijven werken. Een ombuiging naar gerichte actieve beleidsmaatregelen is nodig om de kansen van werklozen en inactieven te vergroten. Actieve arbeidsmarktmaatregelen gaan ook sociale uitsluiting tegen. Een efficiënter gebruik van de Europese beroepsbevolking als geheel dient ook te worden bereikt door maatregelen om de arbeidsmobiliteit tussen de lidstaten te bevorderen, vooral om knelpunten bij de aanwerving van geschoolde arbeidskrachten op te heffen. Bovendien moet levenslang leren worden bevorderd om deelneming aan de arbeidsmarkt aan te moedigen.

Een stijging van het arbeidsaanbod zal gepaard moeten gaan met capaciteitsverhogende investeringen. Dit impliceert de totstandbrenging van een investeringsvriendelijk ondernemingsklimaat, ondersteund door een

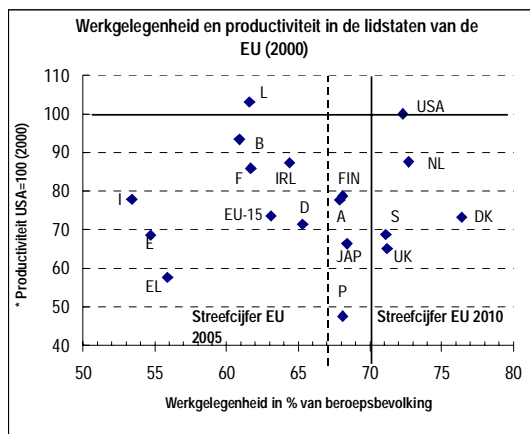
adequate openbare infrastructuur en een moderne en efficiënte overheidsadministratie. Goed functionerende, concurrentiële en geïntegreerde product- en kapitaalmarkten zullen een bijdrage leveren door ervoor te zorgen dat de middelen zo goed mogelijk worden aangewend. In dit verband is het noodzakelijk de concurrentie op de goederen- en dienstenmarkten en met name op het gebied van openbare nutsvoorzieningen en financiële diensten te bevorderen. Hiertoe moet het optreden op communautair niveau gericht zijn op de voltooiing van de interne markt, vooral in de dienstensector. Van hun kant moeten de lidstaten toezien op een effectieve tenuitvoerlegging van de interne-marktwetgeving en grotere concurrentie aanmoedigen.

Een centraal element in de strategie van Lissabon is de erkenning van de noodzaak ondernemerschap en innovatie in de EU te bevorderen, twee fundamentele voorwaarden om het Europese potentieel voor groei en vervolgens de concurrentiekracht, de welvaart en de werkschepping in Europa te verhogen. De bevordering van ondernemerschap en innovatie vormt een belangrijke uitdaging voor alle lidstaten.

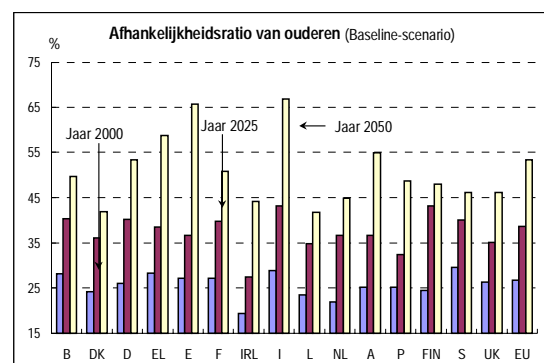
De bevordering van de concurrentie in de interne markt vindt haar logische tegenhanger in verhoogde concurrentie wereldwijd. De Europese Unie dient derhalve een gemeenschappelijk handelsbeleid te blijven voeren dat open wereldhandel bevordert, en aan te dringen op een nieuwe multilaterale ronde van handelsbesprekingen in het kader van de WTO.

De handhaving van productiviteitsstijging en concurrentievermogen op termijn en in een mondiale context zal voortdurende structurele verandering vereisen. De overgang van Europa naar een *kenniseconomie* vordert, maar er blijven tekortkomingen in de relatie tussen industrie en wetenschap en in het niveau van de particuliere investeringen in O&O, zodat de commercialisering van de onderzoekinspanning onvoldoende blijft. Bovendien is er te weinig aanbod van geschoold ICT-personeel en goed opgeleide onderzoekers.

De uitdaging op langere termijn: voorbereiding op het effect van de vergrijzing – Een deugdelijk macro-economisch beleid en veelomvattende economische hervormingen zijn extra noodzakelijk nu de *uitdaging van de vergrijzing* aan de horizon zichtbaar wordt. Bij de huidige trends zal tussen 2015 en 2050 de beroepsbevolking in de EU met ongeveer 40 miljoen dalen en de afhankelijkheidsratio ongeveer verdubbelen.

Bron: diensten van de Commissie. * Productiviteit is BBP per werkende.
Opmerking: werkgelegenheid L, USA & JAPAN: 1999. NL: voorlopig.

Bron: diensten van de Commissie.
Opmerking: afhankelijkheidsratio van ouderen is gelijk aan aantal personen in leeftijdsgroep 65-plus in percent van leeftijdsgroep 20-64.

Voorlopige berekeningen wijzen op hogere uitgaven voor overheidspensioenen in de orde van grootte van 3-5% van het BBP gedurende de periode van 2010 tot 2050. Bovendien zullen de uitgaven voor gezondheidszorg en bejaardenzorg naar verwachting aanzienlijk stijgen. De vergrijzing zal aldus belangrijke gevolgen hebben voor de houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn met inachtneming van de noodzaak van universele toereikende pensioenen. Hoewel het effect pas over een aantal jaren duidelijk merkbaar zal zijn, dienen de regeringen reeds nu in te grijpen en de huidige gunstige algemene economische situatie volledig te benutten om de kwaliteit, de toereikendheid en de budgettaire houdbaarheid van de pensioenen, de gezondheidszorg en de bejaardenzorg te verzekeren. Hiertoe dienen de huidige regelingen te worden onderzocht en indien nodig te worden hervormd. Structurele verbeteringen in de openbare financiën zijn nodig om voorbereid te zijn op de toekomstige financiële lasten die de vergrijzing voor de openbare financiën met zich zal brengen.

Naast het onmiddellijke financiële effect heeft de vergrijzing ruimere implicaties voor de groei ten gevolge van de inkrimping van de potentiële beroepsbevolking en van potentieel belangrijke effecten op het niveau van de totale besparingen. De hoge levensstandaard zal steeds meer moeten worden gedragen door stijgingen van de arbeidsproductiviteit en door de deelnemingsgraad te verhogen. Bovendien zal een verminderde instroom van recent opgeleide jongeren in de beroepsbevolking waarschijnlijk een vernieuwing van de vakkennis en aldus het gebruik van nieuwe technologie belemmeren. De verhoogde verbreiding van nieuwe technologie onder jongeren en de bevordering van volwasseneneducatie zouden ertoe kunnen bijdragen de effecten van de vergrijzing op het scholingsniveau tegen te gaan.

De lidstaten moeten veelomvattende strategieën ontwikkelen om het hoofd te bieden aan de economische uitdaging van de vergrijzing. Deze moeten tezamen met de stabiliteits- en convergentieprogramma's worden ingediend en in het kader van het multilaterale toezicht

worden onderzocht.

Nauwe coördinatie van het beleid – Nauwe coördinatie tussen de politieke actoren, inclusief voorafgaande uitwisseling van informatie, zal bijdragen tot de formulering en tenuitvoerlegging van elkaar ondersteunende beleidsmaatregelen om het hoofd te bieden aan deze uitdagingen. De doeltreffendheid en efficiëntie van hun beleidsacties zal worden verhoogd door terdege rekening te houden met spill-over-effecten die belangrijker worden naarmate de integratie vordert.

Dit geldt vooral voor de lidstaten van de eurozone. Om het hoofd te bieden aan deze uitdagingen en de door de EMU geboden mogelijkheden volledig te benutten, wordt er bij de autoriteiten van de lidstaten van de eurozone op aangedrongen hun economisch beleid nauw te coördineren in de Eurogroep.

*

* *

De beleidsstrategie op macro- en micro-economisch niveau om effectief het hoofd te bieden aan deze belangrijke uitdagingen, wordt in de volgende afdeling gedetailleerder uiteengezet. De voornaamste componenten ervan zijn:

- (i) een op groei en stabiliteit gericht macro-economisch beleid;
- (ii) verbetering van de kwaliteit en de houdbaarheid van de openbare financiën;
- (iii) activering van de arbeidsmarkt;
- (iv) efficiënt werkende product(goederen en diensten)markten;
- (v) bevordering van de efficiency en de integratie van de EU-markt voor financiële diensten;
- (vi) aanmoediging van ondernemerschap;
- (vii) bevordering van de kenniseconomie;
- (viii) bevordering van duurzaamheid vanuit milieu-oogpunt.

3. BELEIDSAANBEVELINGEN

3.1. Een op groei en stabiliteit gericht macro-economisch beleid

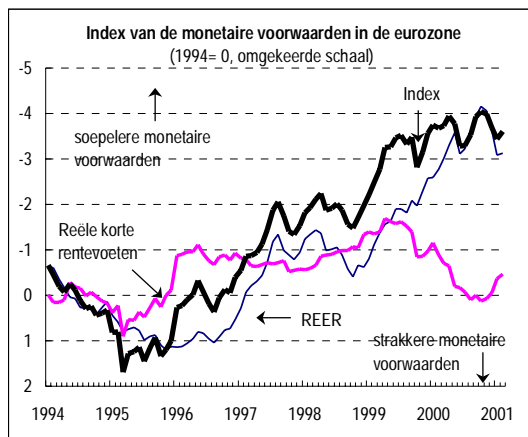
Het macro-economisch beleid vervult een hoofdrol bij de bevordering van de groei en de werkgelegenheid en bij het behoud van prijsstabiliteit. Op korte termijn moet het ervoor zorgen dat de economische expansie aanhoudt en het aanwezige groeipotentieel volledig wordt gerealiseerd. Op middellange termijn moet het bijdragen tot de totstandbrenging van de randvoorwaarden die ervoor zorgen dat de besparingen en de investeringen op adequate niveaus liggen om de economie op een houdbaar, hoger, niet-inflatoir groei- en werkgelegenheidspad te brengen.

Naar verwachting zal de groei in de **eurozone**, na een levendige ontwikkeling van de bedrijvigheid in 2000, in 2001-2002 enigszins vertragen, maar toch vrij fors en boven het potentiële percentage blijven, terwijl de inflatie vermoedelijk zal verminderen. Een adequate en spanningsvrije macro-economische beleidsaanpak bestaat uit de volgende ingrediënten.

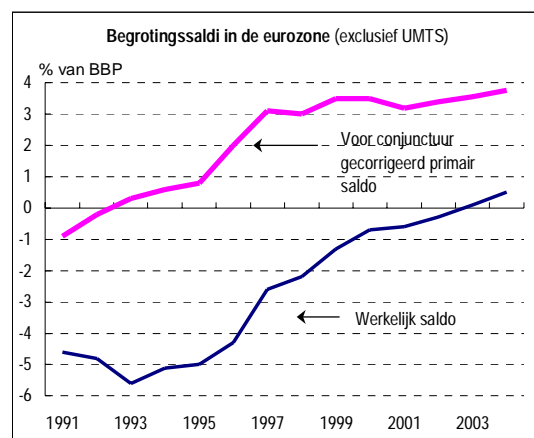
Het ene monetaire beleid moet de prijsstabiliteit in de eurozone als geheel handhaven en, zonder afbreuk te doen aan deze doelstelling, het algemene economische beleid in de Gemeenschap ondersteunen.

Gezonde begrotings situaties in overeenstemming met het stabiliteit- en groeipact bieden de vereiste ruimte voor de volledige werking van de automatische stabilisatoren zonder het risico dat de limiet van 3% van het BBP voor het begrotingstekort van de totale overheid wordt overschreden. Zij hebben ook gunstige effecten op de rentetarieven en dragen bij tot het toestromen van particuliere investeringen, de verdere daling van de overheidsschuldquote en, doordat de budgettaire randvoorwaarden van de EMU geloofwaardiger worden, tot een versterking van het vertrouwen van de investeerders.

Als algemeen principe is het belangrijk dat het begrotingsbeleid wordt geleid door de noodzaak een procyclische koers te vermijden, want een dergelijke koers leidt tot overdreven schommelingen in de bedrijvigheid en tot onhoudbare structurele saldi en vormt een belasting voor het ene monetaire beleid. Hiertoe worden voor de conjunctuur gecorrigeerde begrotingssaldi als aanvullend instrument gebruikt bij de beoordeling van de begrotings situaties. Een "minimum"-begrotingssituatie - bijna in evenwicht of een overschot - is in verscheidene lidstaten bereikt en ligt in de andere lidstaten binnen bereik. Het is nu tijd om deze resultaten te verankeren door ervoor te zorgen dat de begrotingen, na correctie voor de conjunctuurontwikkeling, de komende jaren in evenwicht komen of blijven of een overschot vertonen. Zonodig zou verdere begrotingsconsolidatie meer manoeuvreerruimte voor conjuncturele stabilisatie creëren, teneinde onverwachte budgettaire ontwikkelingen te kunnen opvangen, de overheidsschuld sneller te doen afnemen en zich voor te bereiden op de budgettaire gevolgen van de vergrijzing. Volgens de meest recente actualisering 2000/01 van de stabiliteitsprogramma's

Bron: Diensten van de Commissie. De index van de monetaire voorwaarden is gebaseerd op de arbeidskosten per eenheid product. REER is reële effectieve wisselkoers.

Bron: diensten van de Commissie

zal de onderliggende begrotings situatie in de eurozone als geheel, na een geringe verslechtering in 2001, geleidelijk verbeteren en zal in 2003 een evenwicht worden bereikt.

Netto financieringsoverschot (+) of -tekort (-) van de overheid						
volgens de geactualiseerde stabiliteits- en convergentieprogramma's						
(% van het BBP, exclusief UMTS-opbrengsten)						
Dat. ¹⁾	2000	2001	2002	2003	2004	
Stabiliteitsprogramma's						
B	12/00	-0,1	0,2	0,3	0,5	0,6 ²⁾
D	10/00	-1,0	-1½	-1,0	-½	0,0
EL	12/00	-0,8	0,5	1,5	2,0	2,0
E	01/01	-0,3	0,0	0,2	0,3	0,3
F	12/00	-1,4	-1,0	-0,6	-0,4	0,2 ³⁾
IRL	12/00	4,7	4,3	3,8	4,6	:
I	12/00	-1,3	-0,8	-0,5	0,0	0,3
L	12/00	3,0	2,6	2,5	2,5	:
NL	09/00	1,0	0,7	0,6 ⁴⁾	1,1 ⁴⁾	1,9 ⁴⁾
A	12/00	-1,8	-0,75	0,0	0,0	0,0
P	01/01	-1,9	-1,1	-0,7	-0,3	0,0
FIN	09/00	4,5	4,7	4,4	4,5	4,9
Eurozone		-0,7	-0,6	-0,3	0,1	0,4
Convergentieprogramma's						
DK	12/00	2,7	2,8	2,6	2,6	2,7 ⁵⁾
S	11/00	3,4	3,5	2,0	2,0	:
UK ⁶⁾	12/00	1,1	0,6	-0,1	-0,9	-1,0 ⁷⁾
EU-15		-0,2	-0,2	-0,1	0,0	0,2

1) Datum van goedkeuring.

2) Voor 2005 wordt een begrotingsoverschot van 0,7% van het BBP verwacht.

3) Op grond van een voorzichtig groeiscenario wordt voor 2004 een overheidstekort van 0,5% van het BBP verwacht.

4) Gunstig scenario waarbij de beschikbare marge voor schuldreductie wordt aangewend; op grond van het voorzichtige scenario waarbij de beschikbare marge voor schuldreductie wordt aangewend, wordt een begrotingsoverschot verwacht van 0,3% van het BBP in 2002 en 2003 en van 0,6% in 2004.

5) Voor 2005 wordt een begrotingsoverschot van 2,9% van het BBP verwacht.

6) Begrotingsjaren.

7) Voor 2005-2006 wordt een overheidstekort van 1,1% van het BBP verwacht.

Bron: diensten van de Commissie.

De lidstaten van de eurozone moeten ervoor zorgen dat hun begrotingsbeleid de doelstelling van prijsstabiliteit van het ene monetaire beleid ondersteunt. In dit verband moeten zij klaarstaan om het begrotingsbeleid te gebruiken om bij te dragen tot de binnenlandse prijsstabiliteit en om bij het voeren van hun begrotingsbeleid zowel de eurozonedimensie als de nationale implicaties van het ene monetaire beleid in aanmerking te nemen. In het algemeen moeten de lidstaten:

- i. in de regel en in overeenstemming met de verleden jaar aangegane verbintenis in 2001 hun begroting bijna in evenwicht hebben of een begrotingsoverschot bereiken teneinde over een toereikende marge te beschikken om het effect van ongunstige conjunctuurschommelingen op te vangen; hun begrotingen nauwgezet uitvoeren om te voorkomen dat de doelstellingen van de stabiliteitsprogramma's niet worden gehaald;
- ii. bij de opstelling van de begroting voor 2002 de noodzaak voor ogen houden dat de begroting bijna in evenwicht moet blijven of een overschot moet blijven vertonen en dat een procyclisch begrotingsbeleid moet worden vermeden; indien nodig hun openbare financiën verder verbeteren, vooral met het oog op de houdbaarheid op lange termijn;
- iii. klaar zijn om, indien het risico van oververhitting en inflatie bestaat, het begrotingsbeleid te verkrappen om bij te dragen tot een geschikte macro-economische beleidsmix op nationaal niveau.

De loonontwikkelingen in de lidstaten van de eurozone dienen de uiteenlopende economische en werkgelegenheidssituaties te weerspiegelen. De regeringen kunnen de juiste randvoorwaarden creëren om de loononderhandelingen door de sociale partners te vergemakkelijken. Macro-economisch gezien is het noodzakelijk nominale loonstijgingen vast te stellen die verenigbaar zijn met prijsstabiliteit en werkschepping; dit houdt in dat de prijsstabiliteitsdoelstelling van de ECB naar behoren in aanmerking moet worden genomen en er tegelijkertijd voor moet worden gezorgd dat de reële lonen niet sneller stijgen dan de productiviteit.

In de lidstaten die geen deel uitmaken van de eurozone, is het monetaire beleid gericht op prijsstabiliteit. In Denemarken streeft het monetaire beleid deze doelstelling na via een vaste wisselkoers ten opzichte van de euro in het kader van het WKM2. In Zweden en het Verenigd Koninkrijk is het monetaire beleid rechtstreeks gericht op de inflatie. Het welslagen van dit beleid zal bijdragen tot het creëren van de voorwaarden voor wisselkoersstabiliteit.

De niet tot de eurozone behorende lidstaten moeten ook een gezonde begrotingssituatie handhaven overeenkomstig het stabiliteits- en groeipact. In het algemeen moeten zij:

- i. in 2001 een begrotingsoverschot handhaven en aldus over een toereikende marge blijven beschikken om het effect van ongunstige conjunctuurschommelingen te kunnen opvangen; hun begroting nauwgezet uitvoeren om te voorkomen dat de doelstellingen van de convergentieprogramma's niet worden gehaald;
- ii. bij de opstelling van de begroting voor 2002 de noodzaak voor ogen houden een begrotingsevenwicht of -overschot te handhaven en een procyclisch begrotingsbeleid te vermijden; indien nodig de openbare financiën verder verbeteren, vooral met het oog op de houdbaarheid op lange termijn.

De loonontwikkelingen in de niet tot de eurozone behorende lidstaten moeten ook de uiteenlopende economische en werkgelegenheidssituaties weerspiegelen. Macro-economisch gezien moeten nominale loonstijgingen worden vastgesteld die verenigbaar zijn met prijsstabiliteit en werkschepping; dit houdt in dat de prijsstabiliteitsdoelstelling van de nationale centrale bank naar behoren in aanmerking moet worden genomen en er tegelijkertijd voor moet worden gezorgd dat de reële lonen niet sneller stijgen dan de productiviteit.

3.2. Verbetering van de kwaliteit en de houdbaarheid van de openbare financiën

De lidstaten moeten een gezonde begrotingssituatie handhaven en tegelijkertijd de kwaliteit en de houdbaarheid van de openbare financiën verbeteren overeenkomstig het door de Europese Raad van Stockholm goedgekeurde verslag. Aldus zullen de openbare financiën een zo groot mogelijke bijdrage leveren tot de groei en de werkgelegenheid en de verwezenlijking van de in Lissabon en Stockholm overeengekomen doelstellingen, inclusief sociale cohesie. Een goed evenwicht en een adequate afwisseling moeten worden gevonden tussen de vermindering van de overheidsschuld, de verlaging van de belastingen en de financiering van overheidsinvesteringen in belangrijke sectoren. Hiertoe moeten de lidstaten:

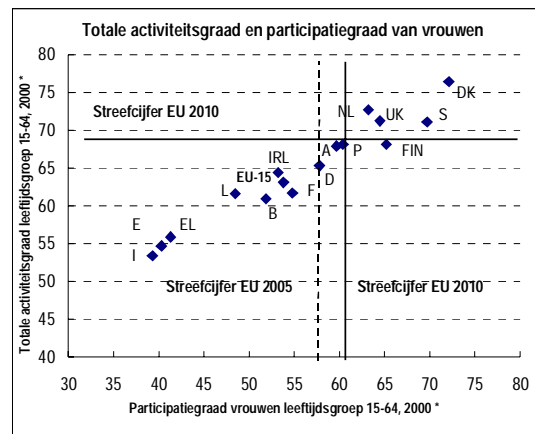
- i. ernaar streven de belasting- en uitkeringsstelsels werkgelegenheidsvriendelijker te maken, o.a. door de belastingdruk op vooral laagbetaalde arbeid te verlagen binnen het kader van voortgezette begrotingsconsolidatie en door de belastingstelsels efficiënter te maken (zie ook afdeling 3.3);
- ii. de overheidsuitgaven bijsturen in de richting van de accumulatie van fysiek en menselijk kapitaal;
- iii. de doeltreffendheid van de overheidsuitgaven verhogen door institutionele en structurele hervormingen; met name moeten mechanismen voor uitgavenbeheersing worden ingevoerd of de bestaande mechanismen daarvoor worden versterkt, en
- iv. de houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn verbeteren door een drieledige strategie te volgen. Naast de acties om de deelneming aan het arbeidsproces op te voeren, is hiertoe vooral een snelle afbouw van de schuld vereist om een structurele verbetering in de openbare financiën tot stand te brengen, alsmede verdere hervormingen van het pensioenstelsel. Om de

pensioenen een deugdelijker basis te geven, moeten onder meer maatregelen worden genomen die gaan in de richting van een grotere kapitaaldekking om een beter evenwicht tussen de verschillende pijlers van de pensioenstelsels te bereiken in de landen waar dit nog niet is gerealiseerd;

- v. blijven streven naar belastingcoördinatie teneinde schadelijke belastingconcurrentie te voorkomen en de in de Raad bereikte overeenkomst van november 2000 betreffende het belastingpakket effectief ten uitvoer te leggen.

3.3. Activering van de arbeidsmarkten

De goede werkgelegenheidsresultaten van de laatste jaren bielden in 2000 aan. Dit was grotendeels te danken aan de gunstige macro-economische voorwaarden, maar de arbeidsmarktontwikkelingen wijzen ook sterk op een daling van de structurele werkloosheid dankzij de hervormingen en beleidsmaatregelen ter verbetering van de werking van de arbeidsmarkten die de laatste tien jaar met name in het kader van de Europese werkgelegenheidsstrategie ten uitvoer zijn gelegd. De hernieuwde loonstijging is nog beperkt gebleven gezien de sterke daling van de werkloosheid, terwijl de langdurige werkloosheid zelfs nog sterker is gedaald dan de werkloosheid in het algemeen. Niettemin blijft er veel ruimte voor verdere voortgang. Met name wordt de EU geconfronteerd met vier uitdagingen. Ten eerste zijn er

Bron: diensten van de Commissie.
* L: 1999, NL: voorlopig.

thans in een aantal lidstaten tekenen van aanwervingsproblemen en tekorten aan geschoolde arbeidskrachten, hetgeen erop wijst dat de EU thans wellicht de grenzen van de snelle conjunctureel bepaalde stijging van de werkgelegenheid nadert. Ten tweede is de werkloosheid nog onaanvaardbaar hoog met grote verschillen tussen lidstaten en regio's. Ten derde zullen er verdere sterke dalingen van de werkloosheid en een belangrijke stijging van het arbeidsaanbod nodig zijn om de door de Europese Raad van Lissabon overeengekomen werkgelegenheidsdoelstellingen van 70% totale arbeidsparticipatie en 60% voor vrouwen tegen 2010 te halen, inclusief de tussentijdse doelstellingen van respectievelijk 67% en 57% tegen januari 2005, alsmede 50% voor oudere werknemers tegen 2010, zoals overeengekomen op de Europese Raad van Stockholm. Ten vierde moet ernaar worden gestreefd om, zoals bevestigd op de Europese Raad van Stockholm, zowel betere banen als meer banen te scheppen, via beter onderwijs, levenslang leren en een beter samengaan van werk en privé-leven.

Om aan deze uitdagingen het hoofd te bieden, moeten de lidstaten van de gunstige macro-economische voorwaarden profiteren om de vereiste structurele verbetering op de arbeidsmarkten tot stand te brengen en dichterbij volledige werkgelegenheid te komen. De lidstaten moeten de doelstellingen van de werkgelegenheidsrichtsnoeren tegen eind 2002 halen. Zij moeten met name de volgende maatregelen nemen:

- i. bevordering van grotere deelneming aan de arbeidsmarkt, vooral onder vrouwen en oudere werknemers, met name door te streven naar gelijke kansen, te zorgen voor kinderopvang en verzorging van andere afhankelijke personen, vervroegde-uittrekingsregelingen te hervormen en levenslang leren te bevorderen. Tevens dient de deelneming van gehandicapten, etnische minderheden en migranten te worden bevorderd. Andere relevante maatregelen, waaronder pensioenhervormingen, worden vermeld onder openbare financiën;
- ii. hervorming van de belasting- en uitkeringsstelsels op basis van eerdere doorlichtingen, om werken de moeite waard te maken. In dit verband moeten de belastingen op arbeid voor laagbetaalden worden verlaagd, hoge

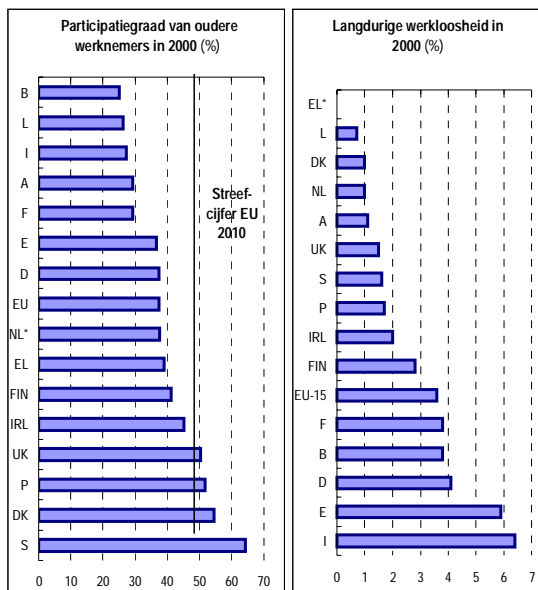
marginale effectieve belastingtarieven worden verlaagd en de aantrekkelijkheid en de duur van de uitkeringsstelsels worden verminderd en de ontvankelijkheidsregels en het toezicht op het gebruik ervan worden hervormd;

- iii. aanmoediging van loonvormingsprocessen waarbij productiviteit en plaatselijke arbeidsmarktvoorwaarden beter in aanmerking worden genomen;
- iv. opheffing van de belemmeringen voor arbeidsmobiliteit binnen en tussen lidstaten, o.a. door de wederzijdse erkenning van kwalificaties, de verbetering van de overdraagbaarheid van pensioenen door de snelle goedkeuring en tenuitvoerlegging van de richtlijn inzake bedrijfspensioenfondsen, en de verbetering van de toegang tot informatie op Europees niveau over openstaande betrekkingen en opleidingsmogelijkheden in de lidstaten in de context van de ontwikkeling van de nieuwe Europese arbeidsmarkten;
- v. vergemakkelijking van verandering van werkkring door tezamen met de sociale partners onderwijs, opleiding en levenslang leren te verbeteren, teneinde vroegtijdige schoolverlating zo veel mogelijk te voorkomen, en een geslaagde overgang naar de kenniseconomie voor te bereiden;
- vi. verzekering van de efficiency van de actieve arbeidsmarktmaatregelen, gericht op degenen die het meeste risico op langdurige werkloosheid lopen; aanvulling van uitkeringsstelsels met effectieve hulp voor werkzoekenden om hun inzetbaarheid en hun kansen op werk te vergroten;
- vii. bevordering, tezamen met de sociale partners, van een meer flexibele werkorganisatie, inclusief werktijdregelingen, en hervorming van het bestaande regelgevings-, contractuele en wettelijke kader betreffende o.a. beperkingen op indienstneming en ontslag en betreffende deeltijdwerk,

teneinde grotere flexibiliteit met zekerheid te combineren; er moet voor worden gezorgd dat verminderingen van de totale arbeidstijd niet leiden tot stijgingen van de loonkosten per eenheid, en dat de toekomstige behoeften aan aanbod van arbeid volledig in aanmerking worden genomen;

- viii. een beleid dat erop gericht is loonverschillen op grond van het geslacht ten gevolge van *feitelijke* discriminatie te verminderen.

Werkgelegenheidssituatie: oudere werknemers en langdurige werkloosheid in de EU

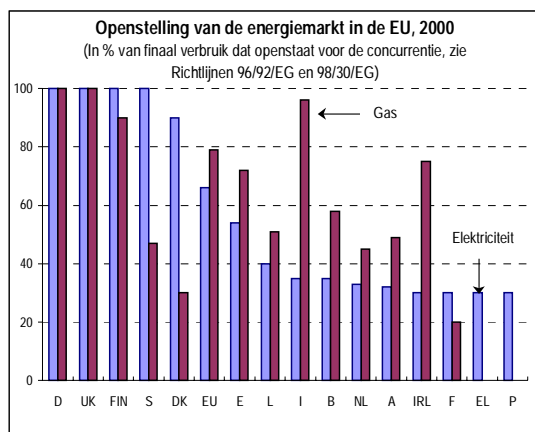

Bron: diensten van de Commissie. * Oudere werknemers NL: voorlopig. Langdurige werkloosheid EL: geen gegevens.

Op 19 januari 2001 stelde de Raad, overeenkomstig artikel 128 van het Verdrag en met inachtneming van de bovengenoemde prioriteiten, gedetailleerde richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid voor het jaar 2001 op, alsmede aanbevelingen per lidstaat. Bij hun streven naar arbeidsmarkthervormingen moeten de lidstaten de werkgelegenheidsrichtsnoeren en de tot hen gerichte aanbevelingen energiek ten uitvoer leggen.

3.4. Efficiënte product(goederen en diensten)markten

De totstandbrenging van de interne markt en de invoering van de euro hebben de concurrentie op de EU-productmarkten bevorderd. Dit heeft een matigend effect op de inflatie gehad en vormde een factor bij de convergentie van de prijsniveaus tussen de lidstaten met duidelijke voordelen voor de consumenten. De concurrentie heeft ook geleid tot een rationalisering van de productie, die heeft bijgedragen tot de verbetering van het concurrentievermogen van de Europese ondernemingen. De interne markt voor diensten wordt echter nog gehinderd door de bestaande belemmeringen, die grensoverschrijdende activiteiten in de weg staan. De liberalisering van de telecommunicatie- en in mindere mate van de energiesector heeft reeds positieve resultaten opgeleverd. De Commissie heeft voorgesteld tegen 1 januari 2005 elektriciteit en gas volledig te liberaliseren voor alle consumenten. Tevens heeft de openstelling van de Europese economie voor de wereldhandel de Europese ondernemingen blootgesteld aan de internationale concurrentie, waardoor de Europese productmarkten efficiënter zijn geworden. De Europese Unie blijft de liberalisering van de handel en de opening van een nieuwe ronde van handelsbesprekingen in de WTO steunen. Hoewel de werking van de Europese productmarkten sterk is verbeterd, zijn er nog een aantal gebieden waar verdere voortgang nodig is. De lidstaten moeten:

Bron: diensten van de Commissie

- i. de interne markt volledig implementeren:
 - de achterstanden bij de omzetting van de interne-marktwetgeving vóór de Europese Raad van het voorjaar 2002 terugbrengen tot minder dan 1,5%;
 - de technische handelsbelemmeringen opheffen;
 - een effectief functionerende interne markt voor diensten tot stand brengen door de opheffing van regelgevings- en andere belemmeringen voor grensoverschrijdende activiteiten tussen lidstaten en voor de toegang tot de markt;
 - de markt voor overheidsopdrachten verder openstellen en tegen 2003 on line brengen.
- ii. de concurrentie versterken en tegelijkertijd de consumenten reële voordelen bezorgen:
 - de netwerkenindustrieën sneller liberaliseren (energie, spoorwegen, luchtvervoer en postdiensten) en tegelijkertijd rekening houden met universele dienstverplichtingen en met de veiligstelling van de voorziening;
 - zorgen voor voldoende capaciteit en doeltreffendheid van de concurrentie- en de regelgevingsautoriteiten;
 - het totale niveau van de overheidssteun in verhouding tot het BBP tegen 2003 verlagen en het accent minder leggen op ad hoc en sectorale steunmaatregelen; de transparantie van het beleid inzake overheidssteun verhogen.

3.5. Bevordering van de efficiency en de integratie van de EU markt voor financiële diensten

Het financiële stelsel van de EU wordt steeds meer één geheel onder invloed van de globalisering, de deregulering, de technologische vooruitgang en de invoering van de euro. De uit de financiële integratie voortvloeiende verhoogde efficiency zal tot uiting komen in een betere allocatie en lagere kosten van kapitaal, met gunstige effecten voor de groei en de werkschepping in de EU-economie. De resterende belemmeringen voor de financiële integratie verhinderen echter dat de potentiële voordelen volledig worden benut. Een van de belangrijkste belemmeringen is het ontbreken van een geharmoniseerd regelgevingskader voor de Unie, waardoor effectieve grensoverschrijdende concurrentie onmogelijk wordt gemaakt. De harmonisatie van de financiële regelgeving in de EU is gevorderd door een reeks acties in het kader van het Actieplan voor Financiële Diensten (APFD). De tenuitvoerlegging van het Actieplan voor Risicokapitaal (APRK) zal bevorderlijk zijn voor de beschikbaarheid van adequate financiering voor innoverende kleine en middelgrote ondernemingen, die door hun flexibiliteit en groeipotentieel belangrijke bronnen van groei en werkgelegenheid zijn. De voortgang naar een echte interne markt voor financiële diensten verloopt momenteel echter te traag. In dit verband is het noodzakelijk:

- i. ervoor te zorgen dat de door het comité van wijzen voor de regulering van de Europese effectenmarkten voorgestelde aanpak met betrekking tot de effectenmarkten, zoals bekrachtigd in de resolutie van de Europese Raad van Stockholm, met ingang van begin 2002 operationeel is;
- ii. de inspanning van alle relevante partijen - de Raad, het Parlement en de Commissie - op te voeren om ervoor te zorgen dat het APFD uiterlijk tegen 2005 volledig ten uitvoer is gelegd, en met name om belangrijke stappen te nemen voor de totstandbrenging van een geïntegreerde effectenmarkt tegen eind 2003, inclusief met name de prioriteiten die zijn vastgesteld in het verslag van het comité van wijzen over

de regulering van de Europese effectenmarkten;

- iii. naast de tenuitvoerlegging van het APFD en met name met betrekking tot de risicokapitaalmarkten, harder te werken aan de totstandbrenging van een goed functionerende risicokapitaalmarkt tegen 2003 door de tenuitvoerlegging van het APRK, vooral waar het erom gaat de kwantitatieve beperkingen voor institutionele beleggingen in aandelenkapitaal te verruimen, de faillissementswetgeving te versoepelen en een fiscaal kader te ontwikkelen dat bevorderlijker is voor investeringen en ondernemerschap;
- iv. effectief de problemen aan te pakken waarvoor het bedrijfseconomisch toezicht zich gesteld ziet ten gevolge van het toenemende belang van de grens- en sectoroverschrijdende banden tussen de financiële markten en tussenpersonen; in dit verband moeten de lidstaten de nodige maatregelen nemen om de sector- en grensoverschrijdende samenwerking tussen de toezichhoudende en andere betrokken autoriteiten verder te verbeteren.

3.6. Aanmoediging van ondernemerschap

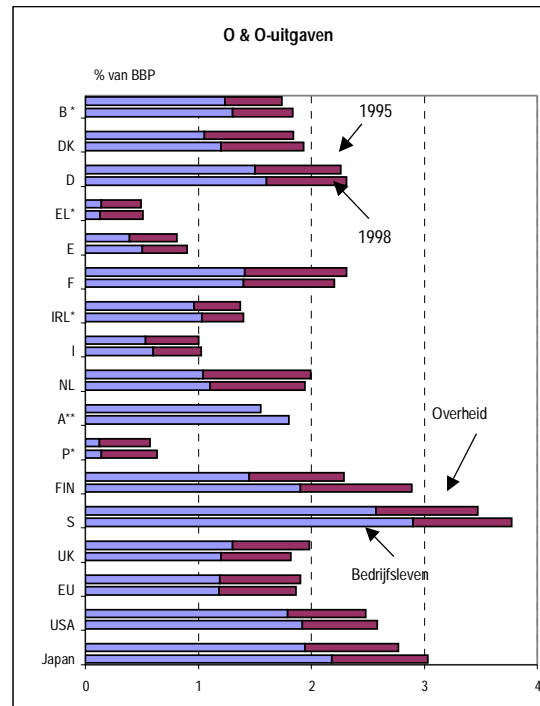
Ondernemerschap is een fundamentele voorafgaande voorwaarde voor de verhoging van het EU-potentieel voor groei, concurrentievermogen en werkschepping. In Europa moet een gunstiger ondernemingsklimaat worden gecreëerd. De ondernemingen en de burgers hebben behoefte aan een regelgevings- en belastingklimaat dat duidelijk, eenvoudig, effectief en werkbaar is op een snel veranderende wereldmarkt. Maatregelen ter verbetering van de efficiency van de overheidssector en ter beperking van de bureaucratie zijn ingevoerd om de administratieve lasten voor het bedrijfsleven te verlichten. Er moet echter nog heel wat gebeuren. Het Europese MKB beschouwt gebrek aan toegang tot financiering nog als een belemmering voor startende ondernemingen en als een

probleem dat het groeipotentieel van bedrijven beperkt. De lidstaten moeten:

- i. een ondernemersvriendelijk klimaat tot stand brengen:
 - de administratieve lasten en belemmeringen voor ondernemingen verder verminderen door de invoering van eenvoudigere en transparantere procedures, one-stop shops voor startende ondernemingen en door de vereenvoudiging van de belastingstelsels voor ondernemingen;
 - de overheidsdiensten efficiënter maken, o.a. door benchmarking en verhoogd gebruik van openbare aanbestedingen, en er tegelijkertijd voor zorgen dat er voor openbare en particuliere entiteiten gelijke concurrentievoorwaarden gelden wanneer overheidsinstanties of partnerschappen tussen openbare en particuliere entiteiten marktgoederen of -diensten leveren;
 - de BTW-stelsels vereenvoudigen en op een meer uniforme wijze toepassen;
- ii. het nemen van risico's aanmoedigen door de toegang tot financiering te vergemakkelijken, vooral voor het MKB (zie ook afdeling 3.5).

3.7. Bevordering van de kenniseconomie

De overgang van de Europese Unie naar de kenniseconomie vordert, maar dient te worden bespoedigd om de strategische doelstelling van Lissabon te halen. De ondernemers en de burgers moeten worden aangemoedigd om de door de kenniseconomie geboden kansen te grijpen. Ondanks de recente verdere verspreiding van ICT loopt de EU nog steeds op de Verenigde Staten achter op gebieden zoals onderzoek en ontwikkeling, investeringen in nieuwe technologie, en internetpenetratie. Het is van groot belang dat de door de Europese Raad van

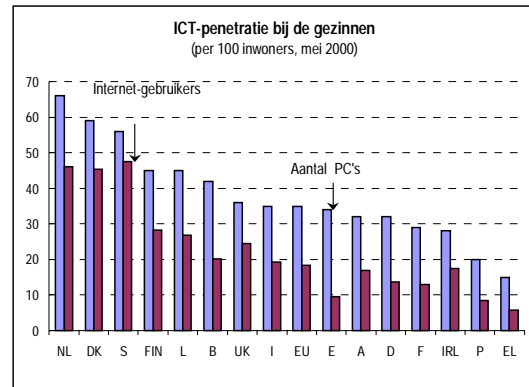
Bron: diensten van de Commissie.
Opmerking: * gegevens van 1997, ** geen verdeling beschikbaar voor Oostenrijk.

Stockholm gegeven richtsnoeren om de economische hervormingen te bespoedigen, binnen de overeengekomen periode in praktijk worden gebracht. Verhoogde investeringen in menselijk kapitaal, O&O en ICT zijn nodig om het Europese concurrentievermogen te versterken. De totstandbrenging van concurrerende productmarkten (zie afdeling 3.4) en goed functionerende kapitaalmarkten (zie afdeling 3.5) draagt bij tot een ondernemingsklimaat dat bevorderlijk is voor innovatie en het nemen van risico's en dat investeringen zal aanmoedigen. Op het gebied van O&O gaat het er vooral om de betrokkenheid van de particuliere sector te verhogen, hetgeen zal bijdragen tot een betere commercialisering van de O&O-resultaten en tot de totstandbrenging van de Europese onderzoekruimte. Om de overgang naar de kenniseconomie te vergemakkelijken, is het noodzakelijk:

- i. O&O en innovatie te stimuleren:
 - het bedrijfsleven adequate stimulansen te geven om aan O&O te doen, o.a. door de intellectuele eigendomsrechten stringenter te maken en vóór eind 2001 een rechtsgrondslag voor een Gemeenschapsoctrooi vast te stellen;

- de banden tussen de universitaire wereld en het bedrijfsleven te verstevigen met het oog op kennisoverdracht en een betere commercialisering van O&O-resultaten;
 - de samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie in Europa te bevorderen, o.a. door netwerken van "centres of excellence" te stimuleren waarin partners uit het bedrijfsleven en uit de academische wereld samengaan, en door de mobiliteit van onderzoekers te bevorderen, alsmede door nauwere coördinatie van het beleid en de programma's van de lidstaten op het gebied van onderzoek en innovatie;
 - te zorgen voor voldoende overheidsfinanciering voor O&O en duidelijke en consistente prioriteiten voor onderzoek door overheidsinstellingen vast te stellen;
- ii. de toegang tot en het gebruik van ICT te bevorderen:
- de ontbundeling van het aansluitnet te implementeren om bij te dragen tot een belangrijke verlaging van de kosten van het gebruik van het internet;
 - te zorgen voor een beter en meer verbreid gebruik van het internet op scholen en de noodzakelijke opleiding van al het onderwijzend personeel tegen eind 2002 te voltooien;
 - het regelgevingskader voor de elektronische handel te verbeteren (door de richtlijn over elektronische handtekeningen ten uitvoer te leggen en de voorstellen betreffende auteursrechten, verkoop op afstand, BTW en elektronische facturering in 2001 goed te keuren);
 - het gebruik van het internet bij de overheid te stimuleren;

- iii. meer inspanningen te leveren op het gebied van onderwijs en opleiding, zowel particulier als openbaar, zodat er meer goed opgeleide onderzoekers en meer hooggekwalificeerd ICT-personeel beschikbaar komen en de fundamentele ICT-vaardigheden van de bevolking worden verbeterd.

Bron: EITO, diensten van de Commissie.

3.8. Bevordering van duurzaamheid vanuit milieuoogpunt

De Europese Raad van Stockholm heeft verzocht de bevordering van duurzame ontwikkeling in de globale richtsnoeren voor het economisch beleid te integreren. Duurzame ontwikkeling is een concept dat verder gaat dan een zuiver economische evaluatie en is gericht op verbeteringen in de kwaliteit van het leven door middel van coherente beleidsacties die zijn gebaseerd op een overkoepelende evaluatie van hun economische, hun sociale en hun milieudimensie. Hierbij wordt uitgegaan van een lange-termijnvisie waarbij het welzijn van de huidige en toekomstige generaties voor ogen wordt gehouden. Deze afdeling handelt over de integratie van milieuaspecten in het economisch beleid, met name het gebruik van op de marktwerking gebaseerde instrumenten als middel om duurzame ontwikkeling te bevorderen.

Bij het nastreven van milieudoelstellingen moeten de lidstaten meer gebruik maken van op de marktwerking gebaseerde instrumenten, omdat deze dikwijls het meest doeltreffende middel zijn om de vervuiling terug te dringen, aangezien zij leiden tot de internalisering van externe kosten in de prijzen. Zij zijn derhalve een manier om het beginsel "de vervuiler betaalt" te implementeren. Voorts bieden zij de industrie flexibiliteit om de vervuiling op een kosten verantwoorde wijze te verminderen, terwijl tegelijkertijd technologische innovatie

wordt aangemoedigd. Geleidelijke maar gestadige en geloofwaardige veranderingen in het niveau en de structuur van de belastingtarieven totdat de externe kosten volledig in de prijzen zijn verrekend, zouden de structurele aanpassingsproblemen tot het minimum beperken en aanpassing en innoverende oplossingen van de ondernemingen bevorderen. Bij deze aanpak zou er ook minder behoefte bestaan aan vrijstellingen voor de zwaarst getroffen ondernemingen of sectoren. Dergelijke vrijstellingen verminderen dikwijls de milieueffectiviteit van de maatregel, vervormen de belastingstructuren en zijn later moeilijk terug te draaien. De vaststelling van een kader voor het gebruik van op de marktwerking gebaseerde instrumenten op communautair niveau zou ertoe kunnen bijdragen dergelijke distorsies te voorkomen en de interne markt te ondersteunen.

Derhalve is het noodzakelijk:

- i. op de marktwerking gebaseerde beleidsmaatregelen, zoals belastingen, door de gebruiker en de vervuiler te betalen heffingen, verzekerings/aansprakelijkheidsregelingen en verhandelbare emissierechten, in te voeren en te versterken;
- ii. sectorale subsidies en belastingvrijstellingen en andere maatregelen die een negatief milieueffect hebben, af te bouwen;
- iii. meer gebruik te maken van economische instrumenten om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en aan de eisen van het Protocol van Kyoto te voldoen;
- iv. overeenstemming te bereiken over een adequaat kader voor de belastingheffing op energie op Europees niveau.

II. RICHTSNOEREN PER LAND

1. BELGIË

In 2000 bedroeg de economische expansie ongeveer 4% en voor 2001 en 2002 wordt een reële groei van ongeveer 3% verwacht. Het gezinsverbruik, dat in 2000 snel toenam, zal in beide jaren krachtig blijven en worden gesteund door hogere beschikbare inkomens en de toenemende werkgelegenheid. De vrij dynamische investeringsactiviteit zal de binnenlandse vraag blijven stimuleren. De sector buitenland zal echter naar verwachting minder activiteitenondersteunend worden. De inflatie, gemeten met het geharmoniseerde indexcijfer van de consumptieprijzen, zal afnemen van 2,7% in 2000 tot iets minder dan 2% in 2001 en nog minder in 2002. De werkgelegenheid zal zich verder uitbreiden onder invloed van de krachtig blijvende activiteit en het effect van de in de laatste jaren ten uitvoer gelegde actieve werkgelegenheidsmaatregelen.

Gelet op de nog steeds zeer hoge schuldquote en de behoefte aan voorbereiding op de toekomstige uitdagingen als gevolg van de vergrijzing van de bevolking, blijft de begrotingsconsolidatie een prioriteit. De arbeidsmarkt wordt nog steeds gekenmerkt door een lage participatiegraad, vooral van de oudere werknemers, en de regionale verschillen in arbeidsmarktresultaten zijn nog steeds te groot. Belangrijke uitdagingen voor het beleid zijn ook het gebrek aan concurrentie in bepaalde sectoren, de buitensporige administratieve formaliteiten voor de bedrijven en de nood aan verhoging van de doelmatigheid in de openbare sector.

Begrotingspolitiek

De versnelling van de activiteit in 2000 heeft geleid tot positievere begrotingsresultaten dan was verwacht: in plaats van het voorspelde begrotingstekort van 1% van het BBP werd het begrotingsevenwicht bereikt. Het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000 verwacht voor 2001 een begrotingsoverschot van 0,2% van het BBP en voor 2002 een overschot van 0,3%. De begrotingsstrategie die in het geactualiseerde programma 2000 voor de periode tot 2005 werd uitgestippeld, berust op de verwezenlijking van grote primaire overschotten van meer dan 6% van het BBP in elk jaar. Het in de hand houden van de reële primaire uitgaven zal de voornaamste aanpassingsfactor blijven, met een niet-expliciete stijgingsnorm van 1,5% reëel per jaar voor Entiteit I (federale overheid en sociale zekerheid). De schuldquote zal worden teruggedrongen van 110,6% van het BBP in 2000 tot 101,4% in 2002. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat België een lid is van de eurozone, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. een begrotingsoverschot van 0,2% van het BBP in 2001, zoals gesteld in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000, zelfs als de reële groei lager mocht uitvallen;
- ii. in het kader van de begroting 2002 de jaarlijkse stijging van de primaire uitgaven in Entiteit I strikt binnen de limiet van 1,5% reëel houden om aldus de begrotingsstreefcijfers te halen, in het bijzonder een primair overschot van meer dan 6% van het BBP;
- iii. in 2002 en daarna de begrotingsruimte, zoals vastgesteld in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000, toewijzen op een manier die verenigbaar is met de

limiet van 1,5% toename van de reële uitgaven; alle extra begrotingsontvangsten die het gevolg kunnen zijn van een beter dan verwachte reële groei besteden aan schuldreductie; en

- iv. voorbereidingen treffen om de budgettaire gevolgen van de vergrijzing van de bevolking op te vangen door een tijdige hervorming van het pensioenstelsel en in de volgende bijwerking van het stabiliteitsprogramma de begrotingsmiddelen vast te stellen die jaarlijks in het “Zilverfonds” kunnen worden gestort.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarktvoorwaarden zijn in 2000 verder verbeterd, waardoor de werkloosheid is afgenomen tot 8,7%. De regering zet stappen naar een “actieve welvaartsstaat”, die onder meer wordt gekenmerkt door een geleidelijke verschuiving van passieve beleidsmaatregelen naar een preventieve en actievere aanpak van de arbeidsmarktproblemen. Initiatieven zijn genomen om de werkloosheidsvallen aan te pakken. De uitkeringsafhankelijkheid blijft echter relatief hoog voor sommige segmenten van de arbeidsmarkt. De vergrijzing en de toenemende moeilijkheden om arbeidskrachten aan te werven wijzen op de behoefte aan verdere maatregelen om de niet-actieve potentiële beroepsbevolking te mobiliseren en aldus de participatiegraden te verhogen. Dit is een van de voornaamste uitdagingen voor de Belgische arbeidsmarkt, welke wordt gekenmerkt door een relatief lage werkgelegenheidsgraad (60,9%) en vooral een lage participatiegraad van oudere werknemers (slechts 24% van de leeftijdsgroep 55-64). Het voortbestaan van aanzienlijke geografische verschillen in de werkloosheidspercentages wijst op weinig arbeidsmobiliteit en onvoldoende loonflexibiliteit. Hoewel de lastendruk op de arbeid in België een van de hoogste in de EU blijft, wordt verwacht dat belastingverlagingen,

zoals overwogen in het nieuwe fiscale hervormingsplan, de druk op de arbeid in de komende jaren geleidelijk zullen verlichten. Derhalve dient België alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. aan de hand van de verrichte onderzoeken de belastingen en de sociale zekerheid verder hervormen om werken lonend te maken, in het bijzonder door oudere werknemers ertoe aan te zetten te blijven werken of weer te gaan werken en door herziening van de hogere uitkeringen en de speciale regeling waardoor werklozen van meer dan 50 jaar worden vrijgesteld van het actief zoeken naar werk;
- ii. de voornaamste belemmeringen voor de arbeidsmobiliteit aanpakken en de sociale partners stimuleren om loonbepalingsmechanismen te aanvaarden waardoor beter rekening wordt gehouden met de productiviteit en de plaatselijke arbeidsmarktvoorwaarden, doch steeds met behoud van loonmatiging; en
- iii. samen met de sociale partners de arbeidsmarktflexibiliteit blijven bevorderen door verdere versoepeling van de voorwaarden van tijdelijke arbeidscontracten en verhoging van de arbeidstijdflexibiliteit, maar er tegelijk voor zorgen dat arbeidstijdverkortingen geen nadelige invloed hebben op de arbeidskosten per eenheid product en het arbeidsaanbod.

Productmarkten en kenniseconomie

België is een kleine open economie met een sterke concurrentie op de goederenmarkten, hetgeen heeft bijgedragen tot een relatief hoge arbeidsproductiviteit in de industrie en relatief lage prijzen voor een land met een dergelijke levensstandaard. Het liberalisatieproces in de telecomsector vordert gestaag en verschillende

maatregelen zijn genomen om de kenniseconomie te stimuleren. Er zijn echter nog concurrentieproblemen in sommige dienstensectoren. De liberalisatie van de energiesector is minder ver gevorderd. Inspanningen ter verlichting van de administratieve formaliteiten voor het bedrijfsleven en hervormingen van de overheidsdiensten zijn aangekondigd, maar er zijn nog maar weinig maatregelen genomen. Derhalve dient België prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de concurrentie in de sectoren vervoer en distributie van gas en elektriciteit stimuleren en onafhankelijke netwerkmanagers in deze sectoren aanstellen om discriminatie bij de toegang te vermijden; zorgen dat de geplande hervorming van de spoorwegen tot een verhoging van de doelmatigheid en de kwaliteit van de dienstverlening leidt en de behoefte aan exploitatiesubsidies vermindert;
- ii. de doorzichtigheid van de relaties tussen de openbare en de particuliere sector op plaatselijk en provinciaal vlak verhogen, vooral de rol van de gemeenten en de intercommunales in sectoren zoals energie en bankwezen, om concurrentievervalsingen en belangenconflicten te voorkomen; en
- iii. maatregelen nemen om de administratieve lasten voor het bedrijfsleven te verlichten en te vereenvoudigen.

Kapitaalmarkt

De kapitaalmarkt blijft zich ontwikkelen. De aandelenmarkt is internationaal meer geïntegreerd geworden door de fusie van de beurzen van Brussel, Parijs en Amsterdam in 2000. In het bankwezen is een transformatie opgetreden door de grensoverschrijdende en binnenlandse fusies en overnames van de laatste jaren. De risicokapitaalmarkt heeft een krachtige groei beleefd, welke wordt gekenmerkt door een hoog peil van durfkapitaalinvesteringen in procent van het BBP maar ook door aanzienlijke interventies van de overheid. Een verdere ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt is echter wenselijk, en dan vooral van de particuliere, en minder van de openbare, durfkapitaalmarkt. De werking van het financieel stelsel kan aanzienlijk worden verbeterd door de voorgestelde reeks wetgevende maatregelen inzake ondernemingsbestuur. Derhalve dient België prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de risicokapitaalmarkt verder ontwikkelen door de kwantitatieve beperkingen op de institutionele beleggingen in aandelenkapitaal te verlichten, een fiscaal kader te scheppen dat meer bevorderlijk is voor investeringen en ondernemerschap en dit laatste ook aanmoedigen door een aanpassing van de faillissementswetgeving; en
- ii. zorgen dat de sectoroverschrijdende en grensoverschrijdende toezichtregelingen gelijke tred houden met de ontwikkelingen in het financieel stelsel.

2. DENEMARKEN

Na een economische groei van bijna 3% in 2000, die vooral toe te schrijven was aan een dynamische investeringsactiviteit en een krachtige buitenlandse vraag, zal de economische expansie in 2001 naar verwachting vertragen tot iets meer dan 2%. Terwijl zowel het gezinsverbruik als de overheidsconsumptie zullen aantrekken na de zwakke resultaten van vorig jaar, zal deze ontwikkeling waarschijnlijk meer dan gecompenseerd worden door een veel tragere toename van de investeringen. Hoewel verwacht wordt dat de groei op de uitvoermarkten in 2001 zal vertragen, zal de ongebruikelijke toename van de invoer in 2000 - gedeeltelijk ten gevolge van de hoge invoerintensiteit van de outillage-investeringen en -uitvoer - waarschijnlijk kleiner worden. De bijdrage van de netto-uitvoer aan de groei zal dus groter worden in 2001. Voor 2002 wordt een economische groei van 2,5% verwacht, hoofdzakelijk als gevolg van een krachtige opleving van het gezinsverbruik.

Het groeipotentieel van de Deense economie kan worden verbeterd door een juiste aanpak van de voornaamste uitdagingen: de arbeidsaanbodbeperkingen die, als zij worden verlicht, ook kunnen helpen voorkomen dat de knelpunten in sommige sectoren tot nieuwe loonstijgingen leiden. In verschillende belangrijke sectoren is nog steeds geen sprake van voldoende concurrentie en gelet op de omvang van de openbare sector is het van belang dat daar een hoge doelmatigheid wordt bereikt. Afremming van de reële toename van het overheidsverbruik is nodig, vooral in verband met de budgettaire gevolgen van de vergrijzing.

Begrotingspolitiek

In 2000 bedroeg het begrotingsoverschot 2,4% van het BBP, hetgeen meer is dan ten tijde van de goedkeuring van de begrotingswet werd verwacht. Volgens de ramingen van de overheid zal het begrotingsoverschot in 2001 toenemen tot 2,9% van het BBP en in 2002 weer iets afnemen tot 2,6%. In het geactualiseerde convergentieprogramma 2000 van Denemarken is de strategie van een matige verlaging van de primaire uitgave en de belastingen ten opzichte van het BBP grotendeels aangehouden. In 2001 zullen deze ratio's echter waarschijnlijk iets stijgen doordat de overheidsconsumptie aanmerkelijk boven het streefcijfer van een reële toename van 1% per jaar zal komen te liggen en de belastingverhogingen door de lagere overheden duidelijk verder zullen gaan dan de niet-bindende afspraken met de centrale overheid. Volgens de prognoses voor de langere termijn hebben de overheidsfinanciën voldoende ruimte om de financiële lasten van de vergrijzing op te vangen. Derhalve dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. strikte beperking van de reële stijging van het overheidsverbruik in 2001 tot de begrote 1,9%;
- ii. in het kader van de begroting 2002 de primaire uitgaven terugdringen tot niet meer dan 49,5% van het BBP, zoals aangegeven in het geactualiseerde convergentieprogramma 2000, hetgeen een verlichting van de belastingdruk mogelijk maakt met behoud van een begrotingsoverschot van ongeveer 2,5% van het BBP; en
- iii. beperking van de reële groei van het overheidsverbruik ook op middellange termijn, zodat de belastingdruk tot in 2005 kan worden verlicht overeenkomstig de overheidsprognoses in het geactualiseerde convergentieprogramma, zonder het vermogen van de

overheidsfinanciën om de vergrijzing op te vangen in gevaar te brengen. In het bijzonder moet worden gestreefd naar toezeggingen van de lagere overheden, met respect voor hun autonomie, om dit te verwezenlijken.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarktresultaten van Denemarken zijn bij de beste in de Unie: de hoogste activiteitsgraad (ruim 76%), een relatief geringe werkloosheid (4,7%) en een goed palmares op het gebied van actieve arbeidsmarktmaatregelen. Bovendien zijn de uitkeringsvoorwaarden strenger gemaakt om het effectieve arbeidsaanbod te verhogen, onder meer door de recente hervorming van de vervroegde-uittrekingsregelingen in 1996 en 1999 en de hervorming van het invaliditeitspensioen, welke in 2003 zal worden uitgevoerd. Het arbeidsaanbod stagneert echter al jaren en zal worden beperkt door enkele recente maatregelen, zoals de in 2000 overeengekomen verlenging van de jaarlijkse vakantie in de particuliere sector met één week. De aanbodbeperkingen zullen zowel op korte als op langere termijn blijven bestaan, ondanks de pogingen om het arbeidsaanbod van immigranten te verhogen. Een verdere expansie van het arbeidsaanbod kan worden gestimuleerd door hervormingen van de belastingen en de sociale zekerheid waardoor de achterliggende belasting/uitkeringsstructuur gunstiger wordt voor de werkenden. Derhalve dient Denemarken alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de totale lastendruk op de arbeid in de komende jaren verder verlichten, vooral door verlaging van de hoge marginale effectieve belastingtarieven op lage en middelhoge lonen, en de uitkeringsregelingen hervormen zodat werken lonend wordt.

Productmarkten en kenniseconomie

De Deense economie wordt minder dan andere kleine lidstaten geconfronteerd met de internationale concurrentie. Dit kan één van de redenen zijn waarom er onvoldoende concurrentie is op een aantal productmarkten en waarom de consumptieprijsen relatief hoog liggen. In de laatste jaren heeft Denemarken aanzienlijke verbeteringen te zien gegeven wat betreft de openstelling van de overheidsopdrachten en de doeltreffendheid van de openbare dienstverlening. Het mededingingsbeleid is stringenter geworden met de invoering van de fusiecontrole en de toepassing van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag. Ondanks het feit dat de O&O-uitgaven boven het EU-gemiddelde liggen, kan Denemarken zich niet meten met de andere Noordse lidstaten, mede wegens de lage O&O-uitgaven in het bedrijfsleven en zwakkere commercialisatieresultaten. Denemarken heeft een nieuwe bedrijfsbeleidstrategie ontwikkeld om tot betere O&O-resultaten te komen. Gelet op het bovenstaande dient Denemarken prioriteit te geven aan het volgende:

- i. krachtigere toepassing van de mededingingsvoorschriften in de bedrijfstakken waar nog onvoldoende concurrentie bestaat; en
- ii. verbetering van de concurrentievoorwaarden op het gebied van de overheidsopdrachten en verhoging van de concurrentiedruk in de openbare dienstverlening op plaatselijk vlak door benchmarking en stelselmatiger gebruik van aanbestedingen.

Kapitaalmarkt

De kapitaalmarkt in Denemarken heeft zich ontwikkeld onder invloed van de overheidsmaatregelen ter verbetering van het financiële toezicht, de concurrentievoorwaarden voor financiële ondernemingen en de marktdoorzichtigheid. Om de ontwikkeling van de aandelenmarkt te bevorderen, heeft Denemarken de kwantitatieve beperkingen op de aandelenportefeuille van de pensioenfondsen verlicht, waardoor deze tot 70% in aandelen kunnen beleggen volgens het beginsel van de “goede huisvader”. Denemarken heeft de fiscale behandeling van de aandelenbezittingen voor de werknemers verbeterd en de regelgeving voor de beleggingsfondsen hervormd door de invoering van “small cap”-fondsen (speciale innovatiefondsen die zich specialiseren in kleine en innoverende bedrijven). De investeringen in risicokapitaal zijn sedert 1998 verdubbeld, maar zij blijven klein in vergelijking met andere

markten. Voortgezette inspanningen om de risicokapitaalmarkt te ontwikkelen zijn dus wenselijk. De regelgeving voor de financiële sector moet worden samengebracht in één enkel wetgevend kader, en de toezichtregelingen moeten worden gestroomlijnd. In verband met de toegenomen fusie-activiteit bij de grote financiële instellingen in Scandinavië hebben de Deense toezichthouders met hun Finse en Zweedse (en Noorse) tegenhangers een samenwerkingsovereenkomst ondertekend om te zorgen voor een efficiënt financieel toezicht op dergelijke grensoverschrijdende instellingen. Derhalve dient Denemarken prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de risicokapitaalmarkt verder ontwikkelen door een fiscaal kader te scheppen dat meer bevorderlijk is voor investeringen en ondernemerschap en dit laatste ook aanmoedigen door een aanpassing van de faillissementswetgeving.

3. DUITSLAND

Na een buitengewone stijging van de uitvoer in 2000 schijnt de economische groei in Duitsland te vertragen, vooral omdat de tragere groei van de wereldeconomie de expansie van de uitvoer zal afremmen. De krachtigere binnenlandse vraag zal de afnemende externe groeibijdrage gedeeltelijk compenseren en de voornaamste drijvende kracht achter de economie worden. Het gezinsverbruik, dat vorig jaar onder druk stond als gevolg van de stijgende invoerprijzen en de opgelopen aardolier rekening, zal worden gestimuleerd door de omslag in deze ontwikkelingen. Een bijkomende stimulans mag worden verwacht van de uitbreiding van de werkgelegenheid en de uitvoering van de derde fase van de hervorming van de inkomensbelastingen op 1 januari 2001. De investeringen in outillage zullen naar verwachting krachtig blijven als gevolg van de hoge bezettingsgraad. Volgens de prognoses van de diensten van de Commissie zal de groei van het BBP derhalve afnemen tot ongeveer 2,25% in 2001 en enigszins aantrekken tot iets meer dan 2,50% in 2002. Vermoedelijk zullen deze groeipercentages tot een hogere werkgelegenheid leiden.

Hoewel de economische situatie in Duitsland in vergelijking met de jaren negentig aanzienlijk verbeterd is, is in Duitsland nog geen sprake van een krachtig endogeen groeiproces en daardoor blijft de economie kwetsbaar voor externe schokken. Ondanks de positieve effecten van de recente hervormingen van de inkomens- en de vennootschapsbelasting schijnt het economisch dynamisme te worden afgeremd door rigiditeiten, met name op de arbeidsmarkt. Terwijl het concurrentievermogen van de Duitse economie in de laatste jaren is verbeterd dankzij een algemene loonmatiging, blijven de arbeidskosten per eenheid product relatief hoog in de nieuwe deelstaten, waar de werkloosheid eens zo hoog ligt als het nationale gemiddelde en die dus afhankelijk blijven van grote transfers uit het westen. Het belastingstelsel en de sociale zekerheid dragen bij aan het algemene

werkloosheidsprobleem, omdat de relatief hoge marginale inkomensbelastingen en het gelijktijdige verlies van uitkeringen personen met een laag inkomen in een werkloosheidval kunnen doen belanden. Het risico bestaat dat de groei in Duitsland matig zal blijven als de arbeidsmarkt en de transfermechanismen niet worden hervormd.

Begrotingspolitiek

Duitsland heeft vorig jaar zijn consolidatiedoel bereikt, want het tekort zonder de UMTS-opbrengsten is teruggevallen tot 1,0% van het BBP (1,5% overschot met de UMTS-opbrengsten). Bovendien is dankzij de UMTS-opbrengsten de schuldreductie aanzienlijk bespoedigd. Volgens het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000 zal het begrotingstekort geleidelijk worden teruggedrongen tot nul tegen het jaar 2004. Ongeveer de helft van de saneringslast wordt weggewerkt door budgettaire verbeteringen in de deelstaten en de gemeenten. De schuld zal vooral worden teruggedrongen door uitgavenverlagingen, omdat de belastingdruk moet worden verlicht. In het geactualiseerde stabiliteitsprogramma wordt echter een tijdelijke toename van het tekort tot 1,50% van het BBP in 2001 verwacht als rechtstreeks gevolg van de belastinghervorming. De houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn zal worden verbeterd door de hervorming van het pensioenstelsel die al gaande is. Op lange termijn blijven echter begrotingsrisico's bestaan omdat in de gezondheidszorg en de uitkeringsregelingen nog niet voldoende rekening is gehouden met de gevolgen van de vergrijzing van de bevolking. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Duitsland lid van de eurozone is, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. in 2001 een begrotingstekort van 1,50% van het BBP; bij de vaststelling van de toename

van de uitgaven in 2001 moet de regering dus rekening houden met de ramingen die zijn vastgesteld in het kader van de "Finanzplanungsrat" van november 2000;

- ii. bij de opstelling van de begroting 2002 de geplande vermindering van het begrotingstekort tot 1% van het BBP aanhouden, zelfs als de economische groei in 2001-2002 lager mocht uitvallen dan in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van oktober 2000 wordt verwacht, om ervoor te zorgen dat het op middellange termijn nagestreefde begrotingsevenwicht wordt bereikt tegen 2004; als de belastingopbrengsten hoger uitvallen dan geraamd, moeten zij worden gebruikt om het tekort terug te dringen tot onder het geplande peil;
- iii. met ingang van 2001 de coördinatie van de begrotingspolitiek op de verschillende overheidsniveaus verbeteren door uitbreiding van de rol van de "Finanzplanungsrat" en, uiteindelijk, in het kader van een nationaal stabiliteitspact; en
- iv. om de houdbaarheid van de openbare financiën op langere termijn te verzekeren, de uitvoering van de pensioenhervorming voortzetten en in 2001 beginnen aan hervormingen van de gezondheidssector en de sociale zekerheid, in het bijzonder de bejaardenzorg;

Arbeidsmarkt

De situatie op de Duitse arbeidsmarkt is in 2000 verder verbeterd. De werkgelegenheid is uitgebreid tegen een tempo dat in het laatste decennium niet meer was waargenomen en de werkloosheid is gedaald tot 8,1%. De verbetering is echter nog niet doorgedrongen tot het oostelijke deel van het land, waar de

werkgelegenheid nog meer is afgenomen en de werkloosheid zich vrijwel heeft gestabiliseerd op 16,7%. Bij de laatste belastinghervorming werden belangrijke maatregelen genomen om de druk op de arbeid te verlichten. Daar het pensioenhervormingspakket nog niet door de tweede kamer is geraakt, konden de premies in 2000 slechts marginaal worden verlaagd. De gecombineerde effecten van de belastingen en de sociale zekerheid kunnen echter nog altijd leiden tot negatieve arbeidsprikkels. De Duitse arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door een relatief hoge graad van reglementering. De actieve arbeidsmarktprogramma's (AAMP's) schijnen vooral in het oosten ondoelmatig te zijn wat betreft arbeidsmarktintegratie en worden dikwijls ten onrechte gebruikt als een instrument van de sociale politiek. De werkloosheid is regionaal zeer ongelijk verdeeld, hetgeen betekent dat behoefte bestaat aan verdere actie om de mobiliteit en de aanpasbaarheid van de lonen te verhogen. Derhalve dient Duitsland alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de AAMP's meer richten op groepen met de hoogste kans op langdurige werkloosheid en de opleiding beter afstemmen op de behoeften van de arbeidsmarkt. De doeltreffendheid van de AAMP's verbeteren, vooral in de nieuwe deelstaten. Bij het loonvormingsproces rekening blijven houden met de productiviteit en de plaatselijke arbeidsmarktvoorwaarden;
- ii. de inkomensbelastinghervorming aanvullen met verdere hervormingen van belastingen en sociale zekerheid om te zorgen dat werken lonend wordt. Verdere stappen nemen om de nog steeds hoge indirecte arbeidskosten terug te dringen, vooral ten behoeve van de laagbetaalden; en

- iii. maatregelen nemen, waar nodig in het kader van het “pact voor werkgelegenheid”, om de arbeidsoverkomsten en de arbeidsorganisatie flexibeler te maken en de voorwaarden voor levenslang leren te verbeteren.

Productmarkten en kenniseconomie

De Duitse productmarkten staan open voor de internationale concurrentie. De productiviteit ligt rond het EU-gemiddelde, maar het relatieve prijspeil is iets hoger dan wat mag worden verwacht van een land met een dergelijke levensstandaard. Duitsland heeft verschillende maatregelen genomen om de werking van de productmarkten te verbeteren, hetgeen tot een beter bedrijfsklimaat heeft geleid. Met name zijn vorderingen gemaakt bij de verbetering van het kader voor de concurrentie bij de vrije beroepen en de ambachten. Bovendien beginnen de belastinghervorming, de stroomlijning van de bedrijfsondersteuningsmechanismen en de liberalisatie van de telecomsector vruchten af te werpen. Ook de elektriciteitsmarkt is geliberaliseerd en er is een systeem van onderhandelde toegang van derde partijen tot het elektriciteitsnet ingevoerd. Er zijn echter nog steeds grote regionale verschillen in de toegangsvergoeding. De gasrichtlijn is nog niet volledig in Duitse wetgeving omgezet, zodat nog geen sprake is van concurrentie. De staatssteun neemt geleidelijk af, maar blijft nog boven het EU-gemiddelde. De regels inzake overheidsopdrachten worden nog altijd niet voldoende toegepast door sommige overheidsinstanties. De economische groei in de nieuwe deelstaten is tegengehouden door een onderontwikkelde sector van zakelijke diensten en een gebrek aan innovatiecapaciteit, naast andere factoren. De ICT-penetratie neemt snel toe en maatregelen zijn genomen om het ontstaan van een digitale kloof te voorkomen. Er is een ernstig tekort aan IT-personeel. Derhalve

dient Duitsland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. het hoger onderwijs hervormen en de tekorten aan IT-personeel verkleinen door onderwijs en opleiding;
- ii. de concurrentie op de productmarkten versterken door de overheidsopdrachten meer open te stellen, het beleid van geleidelijke verlaging van de staatssteun voor te zetten en de regelgeving voor de vrije beroepen en de ambachten verder te vereenvoudigen; en
- iii. de grote regionale verschillen in de vergoeding voor het gebruik van de plaatselijke stroomnetwerken verminderen; een toezichthoudende instantie voor de energiesector creëren.

Kapitaalmarkt

In Duitsland zijn verschillende maatregelen genomen ter verbetering van het toezicht op de kapitaalmarkt. In juni 2001 zal een ontwerpwet voor de bevordering van de kapitaalmarkt (vierde Finanzmarktförderungsgesetz) worden ingediend, die in 2002 van kracht moet worden. Het ontwerp omvat maatregelen om de aandelenmarkt te dereguleren, de regels inzake manipulatie van de aandelenmarkt te verbeteren en een grotere rechtszekerheid te creëren voor de futures. Voorts heeft Duitsland een hervorming van de regelgeving op de financiële diensten aangekondigd, waarbij een enkel federaal agentschap voor het toezicht op het bankwezen, de verzekeringen en de effectenmarkten zal worden opgericht om de uitdagingen van de integratie van de financiële markten het hoofd te kunnen bieden. Maatregelen zijn genomen om de programma's te rationaliseren en te vereenvoudigen die tot doel hebben risicokapitaal ter beschikking te stellen van het MKB en startende bedrijven. Meer algemeen zullen de hervorming van de vennootschapsbelasting en de voorgestelde

hervorming van het pensioenstelsel de kapitaalmarkt bevorderen, en er is een wetsvoorstel ingediend over het overnamebod. Een commissie van deskundigen is opgericht om een gedragscode voor het ondernemingsbestuur op te stellen er is een wetsvoorstel ingediend om de invoering van aandelen op naam (Namensaktien) mogelijk te maken. Derhalve dient Duitsland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de risicokapitaalmarkt verder ontwikkelen door een fiscaal en regelgevend kader tot stand te brengen dat bevorderlijk is voor investeringen en ondernemerschap.

4. GRIEKENLAND

In 2000 was de economische activiteit in Griekenland levendig, en voor 2001 en 2002 wordt een versnelling verwacht tot een reële groei van 4,8%. De binnenlandse vraag zal vooral worden ondersteund door de investeringen: met name de investeringen in de bouw zullen toenemen wegens de voorbereiding van de Olympische Spelen in 2004. Bovendien zal de activiteit worden gestimuleerd door de daling van de rentevoeten die het gevolg is van de deelname aan de eurozone. De lopende rekening van de betalingsbalans zal waarschijnlijk verder achteruitgaan door de onder invloed van de krachtige binnenlandse vraag snel toenemende invoer en een vertraging van de goederenuitvoer. De inflatie is in 2000 opgelopen tot 4,2% in december. Verwacht wordt dat zij door de dalende invoerprijzen zal afnemen in 2001 en 2002, maar er is een ernstig oververhittingsrisico als gevolg van de levendige activiteit en de versoepeling van de monetaire voorwaarden. De versnelling van de economische bedrijvigheid zal bijdragen tot een geleidelijke verbetering van de situatie op de arbeidsmarkt, maar de werkloosheid zal hoog blijven.

Het inflatierisico kan aanwezig blijven in 2001, zodat passende stabiliseringsmaatregelen zullen moeten worden genomen. In dit verband zal de begrotingspolitiek een belangrijk economisch instrument zijn om de inflatoire druk te bedwingen. Het loonverloop is eveneens van cruciaal belang. Voorts zijn continue budgettaire consolidatie-inspanningen nodig om de hoge schuldquote terug te dringen en voorbereidingen te treffen op de uitdagingen op lange termijn die het gevolg zijn van de vergrijzing van de bevolking. Structuurhervormingen op de arbeids-, de product- en de kapitaalmarkt blijven van priorair belang voor de productiviteit, de werkgelegenheidsschepping en het internationale concurrentievermogen van de economie.

Begrotingspolitiek

In 2000 is het begrotingstekort verlaagd van 1,8% tot 0,9% van het BBP. In het stabiliteitsprogramma 2000 wordt verwacht dat het begrotingstekort zal omslaan in een overschot van 0,5% van het BBP in 2001 en 1,5% in 2002. De begrotingsprognoses van het programma zijn gebaseerd op de veronderstelling dat in beide jaren een hoge reële groei van ongeveer 5% zal worden bereikt. De begrotingsstrategie bestaat erin hoge primaire overschotten van ongeveer 7% van het BBP te bereiken in 2001 en 2002 en ten volle te profiteren van de lagere rentebetalingen die het gevolg zijn van de daling van de rentevoeten en de schuldquote. Het programma voorziet echter slechts voor 2002 een aanzienlijke verlaging van de lopende primaire uitgaven van de overheid. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Griekenland een lid is van de eurozone, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. het voor 2001 gestelde doel van een begrotingsoverschot van 0,5% van het BBP halen en bereid zijn tot een stringenter uitvoering van de begroting in 2002 mocht de inflatoire druk aanhouden;
- ii. in de begroting 2002 een koers aanhouden die duidelijk op prijsstabiliteit gericht is; daartoe het nagestreefde primaire overschot van 7% van het BBP verwezenlijken, vooral door onverwijd te besnoeien op de lopende primaire uitgaven van de overheid, met toepassing van duidelijke en bindende normen;
- iii. de hervorming van de overheidssector voortzetten om de omvang ervan op middellange termijn te beperken met het oog op verbetering van het concurrentievermogen van de economie

- en verlichting van de last voor de openbare financiën; en
- iv. de hervorming van de sociale zekerheid bespoedigen om het systeem leefbaar te houden; in 2001 met name een aanvang maken met de hervorming van het pensioenstelsel die nodig is in verband met de uitdagingen van de vergrijzing van de bevolking.

Arbeidsmarkt

Na een afname van de werkgelegenheid in 1999 ondanks de levendige economische bedrijvigheid is de werkgelegenheid in 2000 met 1,2% uitgebreid, waardoor het werkloosheidspercentage is gedaald. Ondanks deze positieve ontwikkeling wordt de arbeidsmarkt in Griekenland nog steeds gekenmerkt door een lage activiteitsgraad (55,4% in 2000), een hoge werkloosheid en een vergaande segmentatie die tot uiting komt in een hoge werkloosheid van vrouwen en jongeren. Onlangs zijn verschillende maatregelen genomen om de situatie op de arbeidsmarkt te verbeteren, zoals wijzigingen in bepaalde belastingen en uitkeringen en een tweede, omvangrijk pakket van arbeidsmarktmaatregelen. Bovendien wordt voortgewerkt aan de actieve arbeidsmarktprogramma's en de modernisering van de openbare arbeidsbureaus. Ondanks de recente maatregelen vertoont de arbeidsmarkt nog steeds een aantal rigiditeiten, zoals de ingewikkelde regelgeving, de onvoldoende decentralisatie van de loononderhandelingen en de belangrijke verstoringen van de werkgelegenheidsprykkels die uitgaan van de belastingen en de sociale zekerheid. Bovendien schijnt het onderwijssysteem onvoldoende voor te bereiden op het arbeidsleven. Derhalve dient Griekenland alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de recente hervormingspakketten ten volle ten uitvoer leggen en hierop voortbouwen door met name de restrictieve wetgeving inzake arbeidsbescherming te versoepelen;
- ii. de belangrijke distorsies wegwerken die het gevolg zijn van de belastingen op de arbeid en de pensioenrechten en aldus de stimulansen om te werken verbeteren, met name in de formele sector;
- iii. zorgen dat bij de vaststelling van de lonen meer rekening wordt gehouden met de productiviteit en de lokale arbeidsmarktvoorwaarden, in het bijzonder door de in de territoriale werkgelegenheidspacten opgenomen afwijkingsmogelijkheden in de praktijk toe te passen; en
- iv. meer investeren in onderwijs en opleiding en deze systemen verbeteren om de vaardigheden van de beroepsbevolking te verhogen.

Productmarkten en kenniseconomie

Griekenland is relatief weinig geïntegreerd in de Europese productmarkten, niet het minst vanwege zijn geografische ligging. De arbeidsproductiviteit verbetert, maar blijft onder het EU-gemiddelde. Het prijspeil ligt onder het EU-gemiddelde, maar iets hoger dan mag worden verwacht van een land met een dergelijke levensstandaard. De hervormingen op de productmarkten worden voortgezet, maar blijven relatief traag. Vooruitgang is geboekt bij de voltooiing van het regelgevende en institutionale kader voor de openstelling van de netwerkindustrieën, maar het liberalisatietempo blijft traag, vooral in de sectoren gas en zeevervoer. De privatisering van staatsbedrijven is in 2000 voortgezet, maar minder krachtig dan in de jaren daarvoor, en er zijn maatregelen genomen ten behoeve van startende bedrijven.

De stand van omzetting van de internemarktwetgeving in nationale wetgeving blijft de slechtste in de EU en er is slechts geringe vooruitgang bij de verbetering van het bedrijfsklimaat. Ondanks de snelle toename van de ICT-uitgaven en de ICT-penetratie in de laatste jaren is Griekenland nog steeds een relatieve laatkomer wat betreft de ontwikkeling van de kennissamenleving. Derhalve dient Griekenland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. voortgaan met de verlichting van de wetgevende en administratieve lasten voor het bedrijfsleven, de werking van de overheidsdiensten verbeteren en de coherentie van het systeem van vennootschapsbelasting vergroten;
- ii. bijkomende maatregelen nemen om de O&O-uitgaven te verhogen;
- iii. voortgaan met de bevordering van de verspreiding van ICT en het gebruik van e-handel;
- iv. de omzetting van de internemarktwetgeving in nationale voorschriften verbeteren, vooral op het gebied van de overheidsopdrachten; en
- v. de aangekondigde liberalisatie van de sectoren gas en zeevervoer bespoedigen en de concurrentie in de reeds geliberaliseerde nutssector versterken.

Kapitaalmarkt

De kapitaalmarkt blijft zich snel ontwikkelen, mede dankzij de verbetering van het regelgevend kader en de marktinfrastructuur. Vooral de risicokapitaalmarkt is ontwikkeld door de oprichting van een nieuwe kapitaalmarkt voor het MKB, de instelling van een fonds voor de bevordering van aanlopinvesteringen in het MKB en een verdere verlaging van de belasting op kapitaalwinsten. Toch is een verdere ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt nog wenselijk. De privatisering bevordert de concurrentie in de binnenlandse banksector. De veranderingen in de structuur van het bankwezen en het proces van financiële integratie met de rest van de EU brengen mee dat sectoroverschrijdende en grensoverschrijdende samenwerking tussen de toezichthouders steeds belangrijker wordt. Derhalve dient Griekenland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de risicokapitaalmarkt verder ontwikkelen door de kwantitatieve beperkingen op de institutionele beleggingen in aandelenkapitaal te verlichten, een fiscaal kader te scheppen dat bevorderlijk is voor investeringen en ondernemerschap en dit laatste ook aanmoedigen door een aanpassing van de faillissementswetgeving; en
- ii. zorgen dat de sectoroverschrijdende en grensoverschrijdende toezichtregelingen gelijke tred houden met de ontwikkelingen in het financieel stelsel.

5. SPANJE

De groei van het BBP bleef krachtig in 2000, maar vertoonde een duidelijke vertraging in de tweede helft van het jaar als gevolg van de afname van de binnenlandse vraag, welke gedeeltelijk werd gecompenseerd door een positieve externe bijdrage. De vooruitzichten voor 2001 en 2002 wijzen op een zwakkere maar meer evenwichtige groei. In 2001 zal de binnenlandse vraag naar verwachting verder vertragen, zal het tekort op de betalingsbalans iets kleiner worden en zal de inflatie dalen. In 2002 wordt een gering herstel van de groei verwacht, vooral dankzij het gezinsverbruik dat wordt gestimuleerd door een stijging van het reële beschikbare inkomen als gevolg van de gunstigere prijsontwikkelingen en de gestage banenschepping.

Hoewel de werkloosheid in 2000 verder is teruggelopen, blijven er nog problemen op de arbeidsmarkt. De overeenkomsten voor een vaste duur vertegenwoordigen bijna een derde van de totale werkgelegenheid. De werkloosheid vertoont nog grote regionale verschillen. Bovendien was het prijsverloop in 2000 ongunstiger dan verwacht door het gedrag van de meer volatiele producten (energie en onverwerkte voedingsmiddelen) en een versnelling van de achterliggende inflatie. Verwacht wordt dat de begrotingsconsolidatie op middellange termijn zal worden voortgezet overeenkomstig het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2001, maar krachtigere stappen zijn nodig om de budgettaire gevolgen van de vergrijzing op te vangen. Ten slotte moet bij de vaststelling van het economisch beleid rekening worden gehouden met de behoefte aan bevordering van de kennissamenleving, teneinde de vooruitzichten van de Spaanse economie voor de middellange termijn te verbeteren.

Begrotingspolitiek

In 2000 sloot de begroting met een tekort van 0,3% van het BBP, hetgeen 0,9 procentpunt minder is dan in 1999. Volgens het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2001 zal de

begroting in 2001 in evenwicht zijn en tegen 2004 een overschot van 0,3% van het BBP vertonen. De in het geactualiseerde programma beschreven begrotingsstrategie is ongeveer dezelfde als in de voorafgaande twee programma's. Zij berust op een beperkte toename van de lopende primaire uitgaven, waardoor een uitbreiding van de overheidsinvesteringen mogelijk wordt en, na 2002, een verlichting van de belastingdruk. Gelet op het bijzonder kwetsbare demografische profiel van Spanje en de budgettaire gevolgen van de vergrijzing, geeft de houdbaarheid van de openbare financiën reden tot bezorgdheid. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Spanje een lid van de eurozone is, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. het begrotingsevenwicht bereiken in 2001, zoals vastgesteld in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma, vooral door beperking van de lopende primaire uitgaven. Bovendien moet Spanje bereid zijn een strakkere begrotingspolitiek te voeren om bijkomende inflatoire druk op te vangen;
- ii. bij de opstelling van de begroting 2002 het streefcijfer van het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2001 als een minimum beschouwen, eventueel in 2001 verwezenlijkte meeropbrengsten overdragen en rekening houden met de behoefte aan neutralisatie van de inflatoire druk. Bovendien zorgen dat de voor 2002 geplande belastinghervorming op de aanbodzijde wordt georiënteerd en de budgettaire doelstellingen van het stabiliteitsprogramma niet in gevaar brengt, en
- iii. de in de begrotingswet 2000 gecreëerde pensioenfondreserve verhogen tot ten minste 1% van het BBP tegen het jaar 2004, zoals gepland in het laatste geactualiseerde stabiliteitsprogramma. Bovendien reeds in 2001 wetgevende maatregelen nemen voor een grondige herziening van het openbare pensioenstelsel om dit in stand te kunnen houden.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarktresultaten zijn in de laatste jaren aanzienlijk verbeterd, met een sterke uitbreiding van de werkgelegenheid en een aanzienlijke daling van de werkloosheid van 24% in 1994 tot 14% in 2000. Toch lijdt het land nog steeds onder een zeer hoge structurele werkloosheid, met ernstige regionale verschillen, en een lage activiteitsgraad, vooral van vrouwen (40,3% in 2000). De voornaamste structurele problemen zijn het onvermogen om de arbeidskosten aan te passen aan de productiviteit en de plaatselijke arbeidsmarktvoorwaarden, en de geringe mobiliteit van de arbeid, hetgeen gedeeltelijk te maken heeft met een starre woningmarkt en sommige regionale uitkeringsregelingen. De recente voorstellen tot hervorming van de arbeidsovereenkomsten zullen de rigiditeiten op dit gebied enigszins verminderen, maar uit vroegere hervormingen is gebleken dat veel afhangt van de tenuitvoerlegging. De uitgaven voor actieve arbeidsmarktmaatregelen zijn in de laatste jaren aanzienlijk uitgebreid, maar minder aandacht schijnt te zijn besteed aan de doeltreffendheid van dergelijke maatregelen, die een belangrijke rol kunnen spelen in de vermindering van de langdurige werkloosheid. Derhalve dient Spanje alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de hervorming van de loonvorming stimuleren om beter rekening te houden met de productiviteit en de plaatselijke arbeidsmarktvoorwaarden, en de belemmeringen voor de arbeidsmobiliteit verminderen, onder meer door verbetering van de werking van de woningmarkt en de regionale uitkeringsregelingen;
- ii. meer investeren in onderwijs en opleiding en zorgen dat de actieve arbeidsmarktmaatregelen doeltreffend zijn en afgestemd op de behoeften van de werknemers die het hoogste risico op

- iii. langdurige werkloosheid lopen en op de eisen van de arbeidsmarkt; en
- iv. maatregelen nemen om samen met de sociale partners het gepaste evenwicht tussen flexibiliteit en zekerheid te bereiken door de onlangs goedgekeurde hervorming van de arbeidsovereenkomsten ten uitvoer te leggen, teneinde zo spoedig mogelijk het aandeel van de overeenkomsten voor een vaste duur terug te dringen, meer gebruik te maken van deeltijdcontracten en de participatiegraad van de vrouwen te verhogen.

Productmarkten en kenniseconomie

Hoewel de integratie van Spanje in de Europese goederenmarkten in de jaren negentig steeds meer is verbeterd, is de Spaanse economie nog altijd minder open dan die van de andere grote lidstaten. Ook is de arbeidsproductiviteit relatief laag in Spanje. In 2000 zijn verschillende maatregelen genomen om de werking van de productmarkten te verbeteren. De omzetting van de interne marktwetgeving in nationale voorschriften en de liberalisatie van de sectoren telecommunicatie en energie zijn bespoedigd; de EU-voorschriften inzake overheidsopdrachten zijn beter ten uitvoer gelegd en de staatssteun is verminderd. Bijkomende maatregelen zijn genomen om de relatief hoge administratieve lasten voor het bedrijfsleven, en vooral het MKB, te verlichten. Om het probleem van de geringe O&O-uitgaven aan te pakken, is een nationaal O&O- en innovatieprogramma van drie jaar gelanceerd. De overheidsuitgaven voor onderwijs zijn echter eveneens relatief gering in vergelijking met andere EU-landen en de internet-penetratie is de tweede laagste in de EU. Derhalve dient Spanje prioriteit te geven aan het volgende:

- i. maatregelen nemen om de ICT-basisvaardigheden van de bevolking te verhogen en het aanbod van gekwalificeerd onderzoek- en ICT-personeel uit te breiden; en
- ii. voortwerken aan het plan ter vereenvoudiging van het regelgevend kader voor het MKB.

Kapitaalmarkt

Spanje heeft een belangrijk privatiseringsprogramma uitgevoerd en regelgevende maatregelen getroffen om de doorzichtigheid te verbeteren. De marktwerking wordt verbeterd door consolidatie van de verschillende nationale effectenclearing- en -betalingssystemen. Ook in de banksector vindt

een consolidatieproces plaats, waardoor de winsten zijn verbeterd en het gebruik van meer geavanceerde technologie bevordert. De risicokapitaalmarkt breidt zich uit dankzij de gunstige belastingmaatregelen en de oprichting van de Nuevo Mercado, maar zij blijft onderontwikkeld, vooral op het gebied van de aanloopinvesteringen. Verdere maatregelen voor de ontwikkeling van deze markt zijn dus wenselijk. Derhalve dient Spanje prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de risicokapitaalmarkt verder ontwikkelen door de kwantitatieve beperkingen op de institutionele beleggingen in aandelenkapitaal te verlichten, een fiscaal kader te scheppen dat meer bevorderlijk is voor investeringen en ondernemerschap en dit laatste ook aanmoedigen door een aanpassing van de faillissementswetgeving.

6. FRANKRIJK

Ondanks enige vertraging als gevolg van de zwakkere buitenlandse vraag wordt verwacht dat de economische bedrijvigheid in Frankrijk krachtig zal blijven: de reële groei van het BBP zal in 2001 en 2002 iets minder dan 3% bedragen. In beide jaren zal de binnenlandse vraag de voornaamste factor blijven van de vaste tendens die drie jaar geleden inzette; de negatieve effecten van de voorbije stijging van de aardolieprijzen voor de koopkracht van de gezinnen zullen geleidelijk verdwijnen; tegelijkertijd zullen de voor 2001 en 2002 geplande belastingverlagingen het gezinsverbruik stimuleren. Tegen een dergelijke achtergrond van gunstige vraagvooruitzichten zullen de productieve investeringen naar verwachting dynamisch blijven. De toenemende economische bedrijvigheid zal een hoge werkgelegenheidsinhoud vertonen, waardoor de werkloosheid snel verder zal afnemen.

Hoewel de werkloosheid in 2000 sterk is verminderd, is zij nog steeds hoog. Het loon- en prijsverloop is tot dusver matig gebleven. Er beginnen echter tekorten op de arbeidsmarkt te ontstaan. Bovendien heeft de bezettingsgraad in de industrie een historisch hoog peil bereikt. Tot dusver schijnen deze ontwikkelingen de productie niet af te remmen, maar zij vormen een potentieel risico dat vraagt om gepaste beleidsmaatregelen; de houdbaarheid van de huidige economische expansie berust op verbeterde voorwaarden aan de aanbodzijde, waaronder een hogere participatie, een gunstiger investeringsklimaat en meer concurrentie. Voorts biedt de huidige macro-economische situatie de gelegenheid om het begrotingstekort sneller te verlagen, hetgeen vooral gewenst is om

de budgettaire gevolgen van de vergrijzing van de bevolking op te kunnen vangen.

Begrotingspolitiek

In 2000 is het begrotingstekort met 0,3 procentpunt verlaagd tot 1,3% van het BBP, hetgeen minder is dan het streefcijfer voor dat jaar. Volgens het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000 zal de tekortratio in 2001 en daarna nog verder worden verlaagd. Verwacht wordt dat de openbare financiën uiterlijk in 2004 in evenwicht zullen zijn. De begrotingsstrategie van Frankrijk is gebaseerd op een strenge beheersing van de reële uitgaven; ongeveer de helft van de daardoor gecreëerde ruimte zal worden gebruikt om het tekort te verminderen en de andere helft om de belastingen te verlagen. Op langere termijn zullen de overheidsfinanciën de toenemende gevolgen van de vergrijzing van de bevolking moeten dragen. In 1999 is een openbaar pensioenreserfonds opgericht om de budgettaire gevolgen van de vergrijzing gedeeltelijk op te kunnen vangen. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Frankrijk een lid van de eurozone is, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. in 2001 een begrotingstekort van 1% van het BBP (exclusief UMTS-opbrengsten) halen, zoals gepland in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000; daartoe mogen de reële overheidsuitgaven niet meer stijgen dan de geplande 1,8%;
- ii. in de begroting 2002 de reële stijging van de overheidsuitgaven binnen de grens van 1,6% houden om het in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000 vastgestelde streefcijfer van een tekort van 0,6% te kunnen halen; en

iii. in 2002 en daarna alle beschikbare extra ruimte besteden om de begrotings situatie te verbeteren met het oog op de uitdagingen op lange termijn, zoals de druk op de openbare financiën die het gevolg zal zijn van de vergrijzing van de bevolking; eveneens om de houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn te verzekeren, onverwijld een algemene hervorming van het pensioenstelsel uitwerken.

Arbeidsmarkt

De recente ontwikkelingen op de Franse arbeidsmarkt blijven indrukwekkend: in 2000 breidde de werkgelegenheid zich uit met 1,9%, waardoor de werkloosheid terugliep tot 9,5%. Het loonverloop bleef ook matig, ondanks de bezorgdheid over personeelstekorten in bepaalde sectoren en beroepen, die ernstiger kunnen worden door de verkorting van de arbeidstijd. Ondanks de goede resultaten is de werkloosheid nog steeds hoog en de activiteitsgraad relatief laag, vooral bij de oudere werknemers (29% in 2000). Bovendien dient het arbeidsaanbod te worden verhoogd, vooral dat van ongeschoolden en ouderen. De hoge structurele werkloosheid is gedeeltelijk te wijten aan de negatieve arbeidsprikkels die nog uitgaan van de belastingen en de sociale zekerheid, ondanks de recente maatregelen om de werkloosheidsvallen te verminderen, en de relatief strenge reglementering van de arbeidsmarkt. Derhalve dient Frankrijk alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

i. de recente hervormingen van de belastingen en de sociale zekerheid consolideren door sterkere prikkels voor oudere werknemers om actief te blijven en een einde te maken aan de nog

resterende negatieve prikkels om een deeltijdse of voltijdse baan aan te nemen. In dit verband moet bijzondere aandacht worden besteed aan de vervroegde-uitredingsregelingen en de inkomensgarantieregelingen, vooral voor ongeschoolden en laagbetaalden;

ii. nauwgezet blijven toezien op de positieve en negatieve effecten van de wet op de toepassing van de 35-urenweek opdat deze geen negatieve effecten op middellange termijn heeft op de loonkosten, het arbeidsaanbod en de arbeidsorganisatie; en

iii. de wetgeving op de arbeidsbescherming hervormen om de banenschepping te stimuleren.

Productmarkten en kenniseconomie

De Franse economie staat open voor de internationale concurrentie. De arbeidsproductiviteit is vrij hoog. Het relatieve prijspeil ligt nog steeds iets hoger dan wat mag worden verwacht van een land met een dergelijke levensstandaard. Vooruitgang is geboekt met de bevordering van het vrije ondernemerschap en de staatssteun is verminderd. Het palmares van Frankrijk inzake omzetting van de interne marktrichtlijnen in nationale wetgeving is echter het tweede slechtste in de EU en de netwerkindustrieën worden maar traag geliberaliseerd. Ondanks de recente vorderingen blijft de administratieve last voor het bedrijfsleven relatief zwaar. Frankrijk heeft onlangs een decreet aangenomen om de openstelling en de doorzichtigheid van de overheidsopdrachten te verbeteren. Ten slotte neemt de ICT-penetratie snel toe en zijn maatregelen genomen om het ontstaan van een digitale kloof te voorkomen. Derhalve dient Frankrijk prioriteit te geven aan het volgende:

- i. het liberalisatieproces in de netwerkindustrieën bespoedigen, vooral in de sectoren gas en elektriciteit;
- ii. de omzetting en toepassing van de internemarktrichtlijnen bespoedigen;
- iii. de staatssteun verder verminderen; en
- iv. verdergaan met de vermindering van de administratieve last voor het bedrijfsleven door de procedures te vereenvoudigen en nieuwe middelen voor elektronische communicatie met de overheid te ontwikkelen.

Kapitaalmarkt

De kapitaalmarkt in Frankrijk blijft zich ontwikkelen, vooral de aandelenmarkt waarop het aantal noteringen en de kapitalisatie toenemen. De aandelenmarkt geniet bovendien van de invoering van langetermijnsparplannen, terwijl de marktwerking wordt verbeterd door de toegenomen doorzichtigheid en een degelijkere bescherming van de belegger. Bovendien is de aandelenmarkt internationaal beter geïntegreerd geworden als gevolg van de fusie van de beurzen van Parijs, Amsterdam en Brussel. De risicokapitaalinvesteringen zijn bevorderd door een reeks maatregelen die in de laatste jaren werden genomen, maar de

durfkapitaalinvesteringen lagen in 1999 nog iets onder het EU-gemiddelde. Verdere ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt is wenselijk. De privatisering van de banken wordt voortgezet met de verkoop door de staat van zijn aandeel in de laatste staatsbank, de Hervetbank. Veranderingen staan ook op stapel wat betreft het kader van toezicht, met de komende fusie van de effectentoezichthouders en de toenemende samenwerking tussen de toezichthouders van banken en verzekeringen. Derhalve dient Frankrijk prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de risicokapitaalmarkt verder ontwikkelen door de kwantitatieve beperkingen op de institutionele beleggingen in aandelenkapitaal te verlichten, een fiscaal kader te scheppen dat meer bevorderlijk is voor investeringen en ondernemerschap en dit laatste ook aanmoedigen door een aanpassing van de faillissementswetgeving; en
- ii. voortgaan met de stroomlijning van de sectoroverschrijdende en grensoverschrijdende toezichtregelingen, om te zorgen dat deze gelijke tred houden met de ontwikkelingen in het financieel stelsel.

7. IERLAND

Na de zeer hoge groei van 2000, toen de productie ver boven het potentieel uitkwam, wordt voor 2001 en 2002 een groeivertraging verwacht waarbij de arbeids- en andere capaciteitsbeperkingen duidelijker zullen worden. De productiedaling in de VS en de uitbraak van mond- en klauwzeer zijn bijkomende factoren van de groeivertraging. Verwacht wordt dat de lagere groei van de uitvoermarkt en een hogere reële wisselkoers, gecombineerd met een expansieve begroting 2001, de relatieve bijdrage van de binnenlandse vraag aan de groei zullen doen toenemen. Na een opflakking van de inflatie in 2000 wordt thans een geringe afname verwacht voor 2001 en 2002: sommige factoren die een grote rol speelden bij de inflatie van 2000 zullen minder belangrijk worden en de in eigen land ontstane inflatie zal relatief hoog blijven.

De krachtige groei sedert het midden van de jaren negentig heeft vrijwel tot volledige werkgelegenheid geleid. Opdracht is nu de groei te bestendigen door de inflatoire druk in bedwang te houden en de arbeids- en infrastructuurbependingen aan te pakken. Vooral de bijdrage van de begrotingspolitiek om deze doelstellingen te verwezenlijken zonder de economische stabiliteit te bedreigen is een belangrijke uitdaging. Aangezien de basisloonverhogingen voor 2001-2002 in de onlangs gesloten nationale overeenkomst naar boven zijn herzien als reactie op de hoger dan verwachte inflatie en loondrift mogelijk is op een krappe arbeidsmarkt, is het voorkomen van een loonprijsspiraal een andere uitdaging. De bijdrage van verdere maatregelen om de concurrentie in bepaalde sectoren te vergroten en uitbreiding van de O&O-uitgaven van het bedrijfsleven ter versterking van de aanbodzijde zijn eveneens belangrijke beleidspunten.

Begrotingspolitiek

Dankzij de fors groeiende economie bedroeg het begrotingsoverschot in 2000 naar raming 4,5% van het BBP of 1,2 procentpunt meer dan aanvankelijk was verwacht. Het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000 voor de periode 2001-2003 verwacht een hoog overschot van gemiddeld 4,2% en een verdere daling van de schuldquote tot minder dan een vierde van het BBP tegen 2003. De openbare financiën zijn gezond en het recente besluit om tot 2055 jaarlijks 1% van het BNP toe te wijzen aan het nationale pensioenreservefonds versterkt de houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn. Op zijn vergadering van 12 februari oordeelde de ECOFIN-Raad echter dat de begrotingsplannen voor 2001 te expansiegericht zijn en dus niet verenigbaar met de GREB 2000, en beval hij Ierland aan dit te corrigeren. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Ierland een lid van de eurozone is, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. de onverenigbaarheid van de begrotingsplannen voor 2001 met de GREB 2000 corrigeren en compenserende begrotingsmaatregelen nemen tijdens het lopende begrotingsjaar;
- ii. een begroting voor 2002 opstellen waardoor het tempo van de vraag wordt afgeremd;
- iii. de uitgavencontrole verbeteren en vanaf 2002 opnieuw duidelijke normen invoeren voor de uitgavenaggregaten; en
- iv. hoge prioriteit blijven geven aan het nationale ontwikkelingsplan voor de investeringen in infrastructuur en menselijk kapitaal, met inachtneming van de stabiliteitsdoelstellingen van de begrotingspolitiek.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt van Ierland blijft goede resultaten te zien geven met een banenschepping die groter is dan de aangroei van de beroepsbevolking, waardoor de werkloosheid gestaag afneemt (momenteel 4,2%). De activiteitsgraad bedroeg 64% in 2000, hetgeen meer is dan het EU-gemiddelde. De participatiegraad van vrouwen, die in 2000 53% bedroeg, is toegenomen tot ongeveer het EU-gemiddelde maar blijft de zesde laagste in de Unie. Tegen de achtergrond van een steeds krappere arbeidsmarkt worden de tekorten algemener en neemt de looninflatie toe, hetgeen een belangrijk risico van loondrift meebrengt. De recente aangroei van de beroepsbevolking, die begint af te nemen, is vooral te danken aan de voortdurende uitbreiding van de bevolking in de actieve leeftijd. De voorheen geregistreerde stijging van de participatiegraden verzwakt en er blijven mogelijkheden tot aanzienlijke verdere winsten. Derhalve dient Ierland alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. loonontwikkelingen bevorderen die verenigbaar zijn met het behoud van prijsstabiliteit; en
- ii. de maatregelen blijven richten op verhoging van de participatiegraad van vrouwen.

Productmarkten en kenniseconomie

Ierland staat open voor de internationale concurrentie. De arbeidsproductiviteit ligt ver boven het EU-gemiddelde en de consumptieprijzen liggen ongeveer op het EU-gemiddelde. De administratieve lasten voor het bedrijfsleven zijn relatief gering en het

liberalisatieproces maakt goede vorderingen, vooral in de sectoren elektriciteit en gas. In sommige sectoren is er echter nog niet voldoende concurrentie. Voortgang moet ook worden gemaakt met de privatisering van grote, gevestigde staatsbedrijven en de omzetting van de internemarktwetgeving. Terwijl Ierland al ver staat wat betreft de ICT-productie en de internet-penetratie, zijn de openbare O&O-uitgaven relatief gering en zijn de O&O-uitgaven van het bedrijfsleven geconcentreerd in buitenlandse ondernemingen. Derhalve dient Ierland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. maatregelen nemen om bepaalde marktsegmenten meer open te stellen voor de concurrentie; de toepassing van het concurrentiebeleid in de gehele economie versterken;
- ii. maatregelen nemen om de liberalisatie van de sectoren vervoer, elektriciteit en gas voort te zetten en de marktinvoer van de grote, gevestigde staatsbedrijven in de netwerkindustrieën te verminderen; en
- iii. de overheidsplannen voor een aanzienlijke verhoging van de O&O-uitgaven door programma's ter ondersteuning van O&O in het MKB ten uitvoer te leggen, samenwerkingsnetwerken te bevorderen en de nationale en regionale onderzoekinfrastructuur te ontwikkelen.

Kapitaalmarkt

Bewijzen van de structurele veranderingen op de Ierse kapitaalmarkt zijn het besluit van de Ierse beurs om elektronische verhandelings technologie te kopen van de Duitse beurs en de oprichting van een beurs voor technologie aandelen (ITEQ). De privatisering van de banksector wordt eveneens voortgezet. De regering heeft verschillende maatregelen genomen om de risicokapitaalmarkt

te ondersteunen, met name door de zaai- en durfkapitaalmaatregel van het operationele programma van de EU voor de industrie. Er zijn echter nog grote leemten in de verschaffing van zaai- en beginkapitaal. Belangrijke wijzigingen zijn aangebracht in het kader voor de reglementering van en het toezicht op de financiële markt. Er zal een Irish Financial Services Regulatory Authority (IFSRA) worden opgericht die verantwoordelijk zal zijn voor de bedrijfseconomische reglementering van het bankwezen en de verzekeringssector en voor de bescherming van de consument. Uit een strategisch onderzoek van het bankwezen is

gebleken dat, terwijl de concentratie in de banksector geen probleem is, een herziening nodig is van de methode van beoordeling van voorgestelde fusies om te zorgen dat deze in het belang zijn van de klant en de economie in haar geheel. Ten slotte is een Office of the Director of Corporate Enforcement opgericht om de naleving van het vennootschapsrecht te verbeteren door een actieve handhaving. Derhalve dient Ierland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de risicokapitaalmarkt verder ontwikkelen, vooral om de toegang tot start- en beginkapitaal te verbeteren.

8. ITALIË

Na de opmerkelijke opleving die in 2000 werd geregistreerd met een reële groei die bijna eens zo hoog was als in 1999, zal in 2001 een vertraging intreden, maar de groei zal ver boven de slechte resultaten van de jaren negentig blijven. Het verlies aan dynamiek is vooral toe te schrijven aan de verzwakking van het internationale klimaat, vooral op de niet-EU-markten, waar Italië een relatief hoge risicopositie heeft. Verwacht wordt dat ook de binnenlandse vraag, en vooral het gezinsverbruik, een geringere stijging te zien zal geven, ondanks de belangrijke stimulans die uitgaat van de belastingverlagingen, want deze zal worden gecompenseerd door minder goede arbeidsmarktresultaten en een afname van de uitgaven voor duurzame goederen. De banenschepping zal voortgaan tegen een iets trager tempo. De werkloosheid zal waarschijnlijk verder afnemen. Door de lagere aardolieprijzen en de vermoede appreciatie van de wisselkoers zal de inflatoire druk in de loop van het jaar 2001 geleidelijk afnemen. Verwacht wordt dat de economische expansie in 2002 weer zal versnellen door het voorspelde herstel van de wereldeconomie.

Achter de toename van de werkgelegenheid gaan echter nog grote regionale verschillen schuil en in het noorden zijn er zelfs tekenen van tekorten. In het zuiden is de werkloosheid ondanks de aanhoudende toename van de werkgelegenheid slechts afgenomen van 22% in 1999 tot 21% in 2000. Bovendien blijft de reglementering van de arbeidsmarkt enigszins scheefgetrokken naar bescherming van vaste banen in middelgrote en grote bedrijven en is het systeem van werkloosheidsuitkeringen het minst genereuze en een van de meest gefragmenteerde in de EU. De late ontwikkeling van de kennissamenleving en daarmee verbonden de relatief geringe betrokkenheid van het bedrijfsleven bij O&O kunnen het groeipotentieel van de economie op middellange

en lange termijn verzwakken of vertragen. De liberalisatie van de nutsbedrijven wordt voortgezet, maar het gebrek aan concurrentie in de plaatselijke nutsvoorzieningen kan een risico vormen voor de doelmatigheid van de algemene economie. Ten slotte kan de nog steeds hoge schuldquote het aandeel van de groeibevorderende overheidsuitgaven, zoals de uitgaven voor onderwijs, O&O en infrastructuurinvesteringen, beperken.

Begrotingspolitiek

In 2000 bedroeg het begrotingstekort 0,3% van het BBP en was de schuldquote teruggedrongen tot 110,2%, hetgeen veel beter is dan de geplande 112,1%. Als de opbrengsten van de UMTS-licenties buiten beschouwing worden gelaten, bedroeg het begrotingstekort 1,5%, hetgeen minder is dan het resultaat van het jaar daarvoor, maar iets meer dan het herziene streefcijfer van 1,3%. Volgens het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van december 2000 zal het begrotingssaldo verder verbeteren in 2001 en 2002 tot in 2003 het evenwicht wordt bereikt. Verwacht wordt dat de schuldquote tegen 2003 zal zijn teruggedrongen tot minder dan 100% van het BBP. Tegen deze achtergrond en overwegende dat de begrotingsstrategie is gericht op een geleidelijke verlichting van de belastingdruk, blijft het voornaamste probleem de lopende primaire uitgaven in bedwang te houden. Wat de toekomstige budgettaire gevolgen van de vergrijzing van de bevolking betreft heeft Italië in de laatste jaren een aantal maatregelen genomen om het pensioenstelsel te hervormen, en voor 2001 is een herevaluatie van de parameters van dit stelsel gepland. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Italië een lid van de eurozone is, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. zoals gepland in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma 2000 in 2001 een begrotingstekort van 0,8% van het BBP halen; bij de opstelling van de begroting 2002 rekening houden met de geplande gestage deficitreductie om in 2003 het middellangetermijndoel van een evenwichtige begroting te bereiken door

het primaire overschot op het in het programma geplande hoge peil te houden;

- ii. inkomstenverliezen ten gevolge van bijkomende verlagingen van belastingen of sociale premies compenseren door uitgavenbesnoeiingen; bij de opstelling van de begroting 2002 de overheidsuitgaven op meer gebieden rationaliseren om de voorwaarden aan de aanbodzijde van de economie te verbeteren;
- iii. het binnenlandse stabiliteitspact versterken en de bepalingen ervan voor de gedecentraliseerde diensten strenger maken om reeds in 2001 de lopende primaire uitgaven, vooral voor de gezondheidszorg, beter onder controle te krijgen; en
- iv. elke mogelijkheid aangrijpen om de begrotingscijfers te verbeteren en de hoge schuldquote sneller terug te dringen, onder meer met het oog op de budgettaire gevolgen van de vergrijzing van de bevolking; om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn te verzekeren, zoals gepland de parameters van het pensioenstelsel in 2001 opnieuw bekijken en verdere maatregelen nemen om de expansie van de particulier gefinancierde aanvullende pensioenen te bevorderen.

Arbeidsmarkt

De Italiaanse arbeidsmarkt is in 2000 sterk verbeterd. De werkgelegenheid nam toe met bijna 2% en de werkloosheid daalde van 11,3% naar een nog steeds hoge 10,5%. Dit is het resultaat van de hogere economische groei en een toegenomen aanwervingsflexibiliteit dankzij de geleidelijke afschaffing van vele beperkingen op de toepassing van “atypische contracten” (vaste duur, tijdelijk en deeltijds). De Italiaanse arbeidsmarkt wordt echter nog steeds gekenmerkt door een lage participatiegraad, vooral van vrouwen en oudere werknemers, en grote regionale verschillen in werkloosheid en productiviteit. De werkloosheid bedraagt in het noorden slechts 4,6%, tegen 8,2% in het centrum en 21,0 in het zuiden. Een grotere loondifferentiatie kan de productiviteitsverschillen tussen de regio's compenseren. Dit dient dan ook te worden aangemoedigd. Ondanks sommige recente maatregelen blijft het systeem van werkloosheidsuitkeringen gefragmenteerd en beperkt in reikwijdte door de verschillende regelingen die Italië kent en de uiteenlopende uitkeringsvoorwaarden (hoogte en duur). De nog steeds relatief lage graad van bescherming van werklozen en “atypische werknemers” gaat samen met een strengere bescherming van de vaste banen in middelgrote en grote bedrijven, waardoor de dualiteit van de arbeidsmarkt blijft bestaan. De loonwig is verkleind, vooral bij de laagbetaalden, maar de algemene belastingdruk blijft hoog. Derhalve dient Italië alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. extra inspanningen leveren opdat de loonontwikkelingen beter de productiviteit en de plaatselijke arbeidsmarktvoorwaarden zouden weergeven;

- ii. de arbeidsmarktflexibiliteit verder verhogen door een combinatie van maatregelen ter verbetering van de sociale bescherming van de werklozen en een versoepeling van de bescherming van werknemers met een vast contract; en
- iii. de belastingdruk op de arbeid verder verlichten door de belastingen en de sociale premies geleidelijk te verlagen. In het bijzonder moet de verkleining van de loonwag vooral worden gericht op de onderkant van de loonschaal, waardoor meer werkgelegenheidsmogelijkheden worden geschapen voor de laaggeschoolden, terwijl de budgettaire gevolgen van de belastingverlagingen worden beperkt en voldaan wordt aan de behoefte aan verdere schuldreductie.

Productmarkten en kenniseconomie

Italië is minder in de Europese en internationale productmarkten geïntegreerd dan de andere grote lidstaten. Het prijspeil ligt onder het EU-gemiddelde, behalve voor energieproducten. Italië heeft goede vorderingen gemaakt wat betreft de tenuitvoerlegging van de internemarktwetgeving, het bedrijfsklimaat verbeterd, de regelgeving gestroomlijnd en de staatssteun verminderd. De liberalisatie van de nutsbedrijven is voortgezet, maar bij de plaatselijke voorzieningen is de concurrentie nog beperkt. De concurrentie is ook onvoldoende in sommige dienstensectoren. Terwijl de arbeidsproductiviteit in Italië boven het EU-gemiddelde ligt, en ondanks de snelle ICT-penetratie, zijn de lage uitgaven voor O&O, vooral in het bedrijfsleven, wellicht de verklaring van de relatief geringe innovatieresultaten die blijken uit het grote aandeel van de laagtechnologische sectoren in de industrieproductie en de uitvoerspecialisatie.

Deze laatste problemen hebben ook een belangrijke regionale dimensie. Derhalve dient Italië prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij O&O bevorderen en de verspreiding van ICT en het gebruik van e-handel verder aanmoedigen;
- ii. zorgen dat het liberalisatieproces in de energiesector leidt tot lagere prijzen voor de gezinnen en de kleine bedrijven, die nog steeds niet zelf hun leverancier kunnen kiezen; zorgen voor concurrerende nutsvoorzieningen op plaatselijk niveau in het kader van de hervorming van de plaatselijke openbare diensten;
- iii. de administratieve last voor het bedrijfsleven verder verminderen en de inspanningen voortzetten om de regelgeving en de administratieve procedures te stroomlijnen; en
- iv. de concurrentie verhogen en de toegangsbepalingen op het gebied van de dienstverlening door beroepsbeoefenaren afschaffen.

Kapitaalmarkt

De kapitaalmarkt in Italië blijft profiteren van de hervorming van de wet- en regelgeving, de voortzetting van het privatiseringsproces en de herstructurering en consolidatie van het bankwezen. De nieuwe voorschriften voor de onderlinge fondsen maken de invoering van nieuwe producten mogelijk en werken nieuwe beleggingsmogelijkheden in de hand. De risicokapitaalmarkt heeft zich uitgebreid en zal voordeel hebben bij de voorgestelde nieuwe faillissements- en insolventiewet die het vrije ondernemerschap aanmoedigt. De plannen tot herziening van de belastingregeling voor aandelenopties en een meer consequente

toepassing van de belastingregeling op de verschillende soorten effecten en op de collectieve beleggingsregelingen van verschillende nationaliteit zullen ook een stimulans betekenen voor de risicokapitaalmarkt. Voorts zijn de soorten ondernemingen die kunnen genieten van de voorzieningen op het gebied van aandelenfinanciering uitgebreid. Niettemin blijft de Italiaanse risicokapitaalmarkt een van de minst ontwikkelde in de EU. Derhalve dient Italië prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de risicokapitaalmarkt verder ontwikkelen door de kwantitatieve beperkingen op de institutionele beleggingen in aandelenkapitaal te verlichten, een fiscaal kader te scheppen dat meer bevorderlijk is voor investeringen en ondernemerschap en dit laatste ook aanmoedigen door een aanpassing van de faillissementswetgeving.

9. LUXEMBURG

De economische bedrijvigheid was in 1999 en 2000 bijzonder dynamisch. Voor 2001 en 2002 wordt een afname van de reële groei tot ongeveer 5% per jaar verwacht. De nog steeds zeer levendige activiteit zal worden ondersteund door een krachtige binnenlandse vraag, in het bijzonder de particuliere en de openbare consumptie. Daar wordt verwacht dat de werkgelegenheid zich blijft uitbreiden met ongeveer 4% per jaar, zal de economie grote aantallen grensarbeiders blijven aantrekken. De loonstijgingen zijn in 2000 opgelopen tot 5% als gevolg van de verkrapping van de arbeidsmarkt, de rechtstreekse invloed van de toenemende inflatie op de lonen via het automatische indexeringsmechanisme en een relatief hoge loonovereenkomst in de openbare sector. Verwacht wordt dat de inflatie zal afnemen van de in 2000 bereikte piek van 3,8% naar mate de aardolieprijzen dalen; de achterliggende inflatie, die in 2000 is opgelopen, zal echter waarschijnlijk vrij hoog blijven.

De laatste tijd zijn de economische resultaten zeer goed en de openbare financiën bijzonder gezond. De oplopende lonen en prijzen vormen echter een belangrijke uitdaging voor het economisch beleid; bovendien vertoont de arbeidsmarkt de jongste tijd spanningen die vragen om gepaste beleidsmaatregelen om de relatief lage participatiegraden te verhogen.

Begrotingspolitiek

Als gevolg van de snel toenemende activiteit en werkgelegenheid is het begrotingsoverschot gestegen tot 5,3% van het BBP in 2000; voor 2001 en 2002 wordt een daling tot ongeveer 3 à 4% verwacht als gevolg van de aanzienlijke

verlaging van de inkomensbelasting die in deze twee jaren ten uitvoer zal worden gelegd. De overheidsuitgaven zullen naar verwachting snel blijven toenemen maar in verhouding tot het BBP iets verminderen; de middelen zullen vooral worden besteed aan infrastructuurinvesteringen en specifieke beleidsdoelstellingen, met name de ontwikkeling van de informatiemaatschappij en onderzoek. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Luxemburg een lid van de eurozone is, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. de budgettaire voorwaarden verscherpen bij de uitvoering van de begroting 2001 en de opstelling van de begroting 2002 om de inflatoire druk te kunnen opvangen als deze blijft bestaan; en
- ii. nauwgezet toezien op de toename van de overheidsuitgaven om het evenwicht in de openbare financiën te bewaren mocht de reële groei van het BBP afnemen, en met het oog op de houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn gelet op de vergrijzing van de bevolking.

Arbeidsmarkt

De algemene arbeidsmarkresultaten waren goed in 2000, hetgeen voor een groot deel te danken was aan de beschikbaarheid van grensgangers. De werkloosheid bedroeg slechts 2,2%. De arbeidsmarkt is echter verkrapt in termen van snellere loonstijgingen en inflatoire druk, en dit wijst op de behoefte aan een betere benutting van het eigen arbeidspotentieel van het land. De lage participatiegraden, vooral van vrouwen (48%) en oudere werknemers (26%), wijzen erop dat het land over belangrijke arbeidsreserves beschikt. Vervroegde uittreding is aangemoedigd door vervroegd pensioen, brugpensioen en

invaliditeitspensioen. Luxemburg dient derhalve alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. extra inspanningen leveren om de activiteitsgraad te verhogen, vooral van oudere werknemers, door in de regelingen voor vervroegd pensioen, brugpensioen en invaliditeitspensioen prikkels in te bouwen om actief te blijven, en van vrouwen, door de belemmeringen op te heffen waarmee zij worden geconfronteerd als zij willen blijven werken of opnieuw tot de arbeidsmarkt toetreden.

Productmarkten en kenniseconomie

Luxembourg is een kleine economie die openstaat voor de internationale concurrentie. De productiviteit is er hoog en, ondanks een recente stijging, liggen de prijzen er niet te hoog, behalve die van elektriciteit. Belangrijke vooruitgang is geboekt bij de omzetting van de internemarktwetgeving, de vermindering van de regionale steun, de bespoediging van de liberalisatie van de netwerkindustrieën en de invoering van de recentste ontwikkelingen in ICT. Verschillende elementen, zoals de prijsreglementering, blijven evenwel de concurrentie op de productmarkten beperken. Derhalve dient Luxemburg prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de aangekondigde afschaffing van de vastgestelde en gecontroleerde prijzen ten uitvoer leggen.

10. NEDERLAND

De afgelopen jaren heeft Nederland telkens een sterke macro-economische prestatie neergezet, die culmineerde in een uitmuntend jaar 2000; verwacht wordt dat de economische bedrijvigheid, vooral ten gevolge van externe ontwikkelingen, in 2001 en 2002 enigszins zal verzwakken, maar dit neemt niet weg dat voor beide jaren nog steeds een reële BBP-groei van ruim 3% wordt voorspeld. De levendige binnenlandse vraag zal de drijvende kracht blijven vormen achter de expansie, waarbij met name een forse toename van de particuliere consumptie wordt verwacht onder impuls van zowel een sterke stijging van de lonen en de werkgelegenheid, als de verlichting van de belastingdruk ten gevolge van de fiscale hervorming die in 2001 zal worden doorgevoerd. Aangenomen wordt dat de werkgelegenheid zal blijven toenemen, voornamelijk onder invloed van een hogere participatiegraad. De inflatie is in 2000 krachtig aangetrokken vanwege de sterk gestegen invoerprijzen; het mechanische effect van de verhoging van de indirecte belastingen aan het begin van het jaar, alsook endogene spanningen zullen er naar verwachting toe leiden dat de inflatie in 2001 op ruim 4% zal uitkomen en in 2002 rond de 3% zal blijven schommelen.

De zich sinds 1997 aftekenende snelle loonstijging heeft een einde gemaakt aan vijftien jaar volgehouden loonmatiging; dit leidde met name tot een verslechtering van de externe concurrentiepositie, die gedurende meer dan tien jaar zeer sterke verbeteringen te zien had gegeven. In het licht van de forse belastingverlagingen, waarvan vooral in 2001 een gunstig effect op het beschikbare inkomen van de huishoudens is uitgegaan, komt het er thans in de eerste plaats op aan wederom een gematigde loonontwikkeling te bewerkstelligen. De toenemende spanningen op de arbeidsmarkt nopen tot nieuwe beleidsmaatregelen om het arbeidsaanbod verder te verhogen; dit zou een verdergaande hervorming van de passieve uitkeringsregelingen vereisen om op deze manier de participatiegraad naar een hoger peil te tillen. Voorts zou een verbetering van de arbeidsproductiviteit moeten worden verwezenlijkt, zowel om het concurrentievermogen van de economie te

herstellen, als om de uitdaging van de vergrijzende bevolking aan te kunnen.

Begrotingspolitiek

De overheidsbegroting is omgeslagen in een overschot van 1% van het BBP in 1999 en 2% van het BBP in 2000; daarbij is rekening gehouden met de opbrengsten van de UMTS-licenties, die 0,7% van het BBP vertegenwoordigden. De ingrijpende belastinghervorming, die op 1 januari 2001 in werking is getreden, zal aanleiding geven tot een aanzienlijke daling van de begrotingsontvangsten uit hoofde van de inkomstenbelasting en de socialezekerheidsbijdragen; deze daling zal slechts gedeeltelijk worden gecompenseerd door een verhoging van diverse indirecte belastingen, zoals die van het normale BTW-tarief van 17,5% tot 19%. In 2001 zal het begrotingsoverschot volgens het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van 2000 derhalve naar verwachting afnemen tot 0,7% van het BBP. Met de verschuiving van de directe belastingheffing op arbeidsinkomen naar de indirecte belastingheffing wordt in het bijzonder beoogd de belastingwig op het arbeidsinkomen te reduceren en het aldus aantrekkelijk te maken om te werken. Uit stabiliteitsoogpunt roept het momenteel in Nederland gevoerde begrotingsbeleid evenwel vragen op in het licht van de toenemende inflatoire druk. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Nederland deel uitmaakt van de eurozone, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. de overheidsuitgaven strikt onder controle houden ondanks de lager dan verwachte economische groei, teneinde de vermindering van het begrotingsoverschot voor 2001 (dat in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van 2000 op 0,7% wordt geraamd) tot een minimum te beperken en de inflatoire spanningen te beteugelen;

- ii. een begroting voor 2002 opstellen die in de eerste plaats ten doel heeft de inflatoire spanningen in te tomen en zodoende een hoger saldo vertoont dan in 2001. Daartoe moet bij de allocatie van de begrotingsmarges zoals deze in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van 2000 is beschreven, prioritair rekening worden gehouden met de conjuncturele omstandigheden en een duidelijke verbetering van de begrotingssituatie worden beoogd; en
 - iii. gezien de vergrijzende bevolking de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn verzekeren door de beschikbare begrotingsmarges vanaf 2002 prioritair aan te wenden om de schuld in een versneld tempo af te bouwen.
- i. het belasting- en uitkeringsstelsel verder hervormen om arbeid lonend te maken. De hervormingen moeten worden toegespitst op de hoog blijvende effectieve marginale belastingtarieven, in het bijzonder aan de onderkant van de loonschaal, en op de betrekkelijk lakse criteria om voor bepaalde regelingen in aanmerking te komen, teneinde met name de arbeidsparticipatie van oudere werknemers te bevorderen en de reïntegratie in de arbeidsmarkt te vergemakkelijken van personen die passieve uitkeringen genieten, met inbegrip van degenen die arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ontvangen.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarktresultaten van Nederland zijn nog steeds bij de beste in de EU. De werkgelegenheid is in 2000 met 2,5% toegenomen. Hoewel de werkloosheid verder is teruggelopen tot 2,8%, zijn de uit de krapte op de arbeidsmarkt voortvloeiende spanningen beperkt gebleven dankzij de forse groei van de participatiegraad van de beroepsbevolking. Er zijn tal van stappen ondernomen om arbeid aantrekkelijker te maken, zoals bijvoorbeeld de belastinghervorming van 2001 en de maatregelen ter bevordering van de arbeidsparticipatie van vrouwen en oudere werknemers. Hoewel de officiële werkloosheid zeer gering is, is het aandeel van inactieven die passieve uitkeringen genieten – in het kader van arbeidsongeschiktheids-, ziekteverzekerings- en werkloosheidsregelingen – nog immer zeer hoog. Bovendien is de werkgelegenheid in voltijdsequivalenten nog steeds vrij laag. Dit alles wijst op een onaangeboord potentieel om het arbeidsaanbod verder te verhogen. Derhalve dient Nederland alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtadig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

Productmarkten en kenniseconomie

De openheid van de Nederlandse economie en het thans op kruissnelheid zijnde proces van structurele hervormingen en herzieningen van de regelgeving hebben tot in het algemeen behoorlijk functionerende productmarkten geleid, hetgeen tot uiting komt in betrekkelijk lage prijzen. Er zijn maatregelen genomen om het mededingingsbeleid te versterken en het ondernemerschap aan te moedigen. De telecommunicatiesector is volledig geliberaliseerd, wat heeft bijgedragen tot lage prijzen en een hoge ICT-penetratie. Het hervormingsproces gaat nog steeds door, maar er is een zekere "moehed" merkbaar, die een rem kan zetten op de verdere liberalisering in sectoren zoals energie, openbaar vervoer en gezondheidszorg. Gevreesd wordt dat de geliberaliseerde markten nog steeds door de voormalige monopoliehouders zullen worden gedomineerd. Bovendien blijft de waarde van de in het Publicatieblad uitgeschreven aanbestedingen als percentage van het BBP de op één na laagste in de EU. De ontwikkeling van de ICT-sector en van de kenniseconomie in het algemeen wordt afgeremd door een tekort aan gekwalificeerd personeel in combinatie met zeer weinig lokaal ICT-onderzoek, wat wellicht eveneens kan verklaren waarom er sprake is van een vrij teleurstellende totale groei van de

arbeidsproductiviteit. Derhalve dient Nederland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. maatregelen nemen om het klimaat voor innovatie te bevorderen, een verdere ICT-penetratie in de hand te werken en vooral het aanbod van gekwalificeerd ICT-personeel en goed opgeleide onderzoekers te verhogen; en
- ii. de concurrentie intensiveren door de markt voor de overheidsaanbestedingen verder open te stellen en door de markttoegang in de sectoren elektriciteit, gas, kabelnetwerken en openbaar vervoer te vergemakkelijken.

Kapitaalmarkt

De kapitaalmarkt in Nederland blijft zich verder ontwikkelen. De aandelenmarkt is thans sterker internationaal geïntegreerd door de fusie van de beurzen van Amsterdam, Parijs en Brussel. Vooral de risicokapitaalmarkt heeft een snelle ontwikkeling doorgemaakt, waarbij in alle stadia,

met inbegrip van de aanloopstadia, aanzienlijke durfkapitaalinvesteringen hebben plaatsgevonden. Hoewel de banksector vrij sterk geconcentreerd is, lijkt er toch sprake te zijn van een voldoende mate van concurrentie. Met de oprichting van de Raad van Financiële Toezichthouders beogen de drie toezichthouders de bestaande samenwerking met betrekking tot sectoroverschrijdende toezichtaspecten te intensiveren. Derhalve dient Nederland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de verdere ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt bevorderen door een fiscaal klimaat tot stand te brengen dat investeringen en ondernemerschap sterker in de hand werkt; en
- ii. ervoor zorgen dat de sector- en grensoverschrijdende toezichtregelingen gelijke tred houden met de ontwikkelingen in het financiële stelsel.

11. OOSTENRIJK

Verwacht wordt dat het stringente begrotingsbeleid en een afvlakking van de buitenlandse vraag in 2001 een domper zullen zetten op de economische bedrijvigheid, die in 2000 nog met 3% was gegroeid. De begrotingsconsolidatie zal niet alleen gevolgen hebben voor de huishoudens en het bedrijfsleven (voornamelijk via fiscale maatregelen), maar ook leiden tot een daling van het overheidsverbruik. De binnenlandse vraag zal in 2001 naar verwachting dan ook teruglopen. Bovendien zal de uitvoer vooral in 2001 wellicht eveneens een daling te zien geven onder invloed van de economische ontwikkeling bij de belangrijkste handelspartners van Oostenrijk. Dit alles heeft tot gevolg dat de economische groei in 2001 zal vertragen tot naar schatting 2½%. Aangenomen wordt dat de binnenlandse vraag zich in 2002 enigszins zal herstellen doordat het negatieve effect van de belastingverhogingen op de koopkracht van de huishoudens zal wegebben en er tegelijkertijd een beperkte fiscale impuls zal uitgaan van de geplande invoering van een nieuwe uitkering voor kinderopvang. Voorts zal de particuliere consumptie wellicht worden geschraagd door een aanhoudende werkgelegenheids groei en een verdere daling van de werkloosheid, en aldus de voorspelde verdere geringe vermindering van de exportgroei compenseren. Verwacht wordt derhalve dat de BBP-groei in 2002 stabiel zal blijven.

Er kan pas sprake zijn van gunstige groeivoorzichten op middellange en lange termijn voor de Oostenrijkse economie als er betere voorwaarden aan de aanbodzijde tot stand worden gebracht: de concurrentie moet worden bevorderd en de regelgeving moet worden afgebouwd om het ondernemerschap te stimuleren; de openbare nutsbedrijven, de detailhandel en de vervoerssector moeten worden geliberaliseerd; en er moet worden gestreefd naar een hogere arbeidsmarktparticipatie, vooral van oudere werknemers. Bovendien dienen tal van vraagstukken, zoals met name de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling, tekortkomingen in het universitaire onderwijsstelsel en problemen bij de technologieverspreiding, te worden aangepakt om een snelle overgang naar een

kenniseconomie te bewerkstelligen. Daarbij komt nog dat de hoge belastingdruk naar alle waarschijnlijkheid een negatief effect op het groeipotentieel van de economie zal sorteren.

Begrotingspolitiek

Het overheidstekort heeft een scherpe daling te zien gegeven van 2,1% van het BBP in 1999 tot 1,1% in 2000. Indien echter zowel met de hoger dan verwachte economische groei als met eenmalige ontvangsten (UMTS-opbrengsten, verkopen van onroerend goed) rekening wordt gehouden, dan moet worden vastgesteld dat de onderliggende begrotingssituatie nauwelijks is gewijzigd. De begrotingsplannen voor 2001 en de ontwerpbegroting van de regering voor 2002 voorzien daarentegen in aanzienlijke begrotingsbezuinigingen. Het is de bedoeling dat de overheidsbegroting tegen 2002 in evenwicht is, al moet worden opgemerkt dat dit ten koste gaat van een forse verzwaring van de reeds hoge belastingdruk. In 2001 zullen de belastingverhogingen de ontvangsten met naar schatting 0,9% van het BBP doen toenemen. In 2002 wordt een aantal uitgavenverhogingen gepland, waarbij in het bijzonder melding moet worden gemaakt van de invoering van een royale uitkering voor kinderopvang. De totale reallocatie van middelen over de periode 2001-2002 heeft betrekking op een cumulatief nettobedrag van 3,6 miljard EUR of 1,6% van het BBP. Meer dan de helft van de totale consolidatie tot 2002 is terug te voeren op maatregelen aan de ontvangstenzijde. Ondanks het lopende programma voor de consolidatie van de begroting is de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op langere termijn nog steeds niet verzekerd. In weerwil van de recente hervorming van het openbare pensioenstelsel mag worden verwacht dat de uitgavendruk in het stelsel verder zal oplopen. Bovendien is het stelsel van de gezondheidszorg aan hervorming toe om de snel stijgende uitgaven voor gezondheidszorg af te remmen. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Oostenrijk deel uitmaakt van de eurozone, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. zowel in 2001 als in 2002 toezien op een strikte uitvoering van de begroting op alle overheidsniveaus teneinde de in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van december 2000 vastgestelde streefcijfers van respectievelijk 0,75% en 0% van het BBP te halen; de in het stabiliteitsprogramma geplande uitgavenbeperkingen realiseren, met name op het gebied van de administratieve hervormingen en in de socialezekerheidssector;
- ii. in de komende jaren de hoge belastingdruk, met name op arbeid, verlichten zonder evenwel de verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van de begrotingsconsolidatie in het gedrang te brengen; dit zal aanvullende en permanente bezuinigingen op de uitgaven vereisen; en
- iii. gezien de – vooral met de vergrijzing van de bevolking samenhangende – uitdagingen op lange termijn, de hervorming van het pensioenstelsel voortzetten: in het bijzonder reeds in 2001 het niveau van de uitkeringen herzien en de toegang tot invaliditeitspensioenen aan een hernieuwd onderzoek onderwerpen om een verhoging van de gemiddelde pensioenleeftijd te bewerkstelligen; in de sector van de gezondheidszorg dienen maatregelen te worden genomen om het hoofd te bieden aan de stijgende uitgavendruk.

Arbeidsmarkt

Ook in 2000 heeft de Oostenrijkse arbeidsmarkt goede resultaten laten optekenen. De werkgelegenheidsgroei hield aan, zij het in een wat langzamer tempo dan in 1999, en de werkloosheid is verder afgenomen tot 3,7%. De participatiegraad van oudere werknemers ligt met 29% echter zeer laag. Dit is bijzonder problematisch tegen de achtergrond van een verkrappende arbeidsmarkt en vooral in het licht van een vergrijzende bevolking. In 2000 is besloten om de leeftijd voor vervroegde uittreding geleidelijk op te trekken (met 18 maanden tegen 2002); daarnaast is nog een

aantal andere maatregelen genomen om vervroegde uittreding minder aantrekkelijk te maken. Een hervorming van de inkomstenbelasting resulteerde in een verlaging van de algemene belastingdruk op arbeid. Derhalve dient Oostenrijk alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtadig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de belasting- en uitkeringsstelsels verder hervormen teneinde het aantrekkelijker te maken voor oudere werknemers om actief te blijven op de arbeidsmarkt, onder meer door maatregelen te nemen om de reïntegratie in de arbeidsmarkt te vergemakkelijken van personen die een invaliditeitspensioen genieten.

Productmarkten en kenniseconomie

Oostenrijk is minder aan internationale concurrentie blootgesteld dan andere kleine lidstaten. De arbeidsproductiviteit ligt iets onder het EU-gemiddelde. Er is vooruitgang geboekt bij de omzetting van de internemarktwetgeving en tevens wordt werk gemaakt van maatregelen ter bevordering van het ondernemerschap. Het aandeel van de overheidsaanbestedingen die openstaan voor concurrentie, is echter beperkt en ondanks bemoedigende plannen om de liberalisering van de sectoren telecommunicatie, gas en elektriciteit te bespoedigen, is in deze bedrijfstakken nog steeds sprake van vrij hoge prijzen en starheden. De recentste wetgeving voorziet evenwel in een volledige liberalisering van de elektriciteitssector tegen oktober 2001 en van de gasector tegen oktober 2002. Ten slotte zij erop gewezen dat de voorwaarden voor een snelle ontwikkeling van de kenniseconomie nog niet volledig tot stand zijn gebracht, dat de O&O- en ICT-uitgaven in Oostenrijk nog steeds laag zijn en dat het land met een aanzienlijk tekort aan gekwalificeerd ICT-personeel kampt. Op al deze terreinen zijn echter hervormingen aangekondigd. Derhalve dient Oostenrijk prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de communautaire richtlijnen inzake overheidsaanbestedingen omzetten en de markt voor overheidsaanbestedingen

- meer openstellen voor concurrentie, in het bijzonder op provinciaal niveau; en
- ii. de aangekondigde hervormingen ter bevordering van de ontwikkeling van de kenniseconomie onverkort ten uitvoer leggen en maatregelen nemen om het aanbod van gekwalificeerd ICT-personeel te verhogen.

Kapitaalmarkt

De ontwikkeling van de kapitaalmarkt in Oostenrijk kwam tot uiting in een consolidatie van de banksector, die thans sterker geconcentreerd is, en een verdere aanzienlijke vermindering van de staatsdeelnemingen. De beurs heeft een alliantie gesloten met de Deutsche Börse en beide beurzen hebben in samenwerking met de betrokken beurzen NEWEX opgericht voor de verhandeling van effecten uit Midden- en Oost-Europa. Er is een aantal hervormingen doorgevoerd, zoals onder meer de omzetting van EU-richtlijnen, om het regelgevingskader te verbeteren en daarnaast zijn acties ondernomen om het witwassen van geld te bestrijden. Daarmee verwante maatregelen zijn onder meer het toestaan van prospectussen in het Engels voor effectenemissies, waarbij de prospectussen ook beschikbaar zijn op Internet, en een uitbreiding van de werkingssfeer van de vrijstelling van de verplichting om prospectussen voor euro-effecten te publiceren. Tevens is een

reeks fiscale maatregelen uitgevoerd of gepland, zoals de afschaffing van de beursbelasting, de wijziging van de erfenisrechten op aandelen, de gunstige fiscale behandeling van aandelenopties mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan, en een verdubbeling van de belastingaftrek bij de emissie van werknemersaandelen. Hoewel de risicokapitaalmarkt van sommige van de bovenbeschreven hervormingen heeft geprofiteerd, blijft deze toch nog vrij onderontwikkeld, met name op het gebied van de startfinanciering. Medio april 2001 is een wetsvoorstel betreffende de oprichting van één enkele autoriteit voor de uitoefening van het toezicht op de financiële markten ingediend, waarmee wordt beoogd het toezicht te versterken en beter op de marktontwikkelingen in te spelen. Derhalve dient Oostenrijk prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de verdere ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt bevorderen door de kwantitatieve beperkingen op institutionele beleggingen in aandelenkapitaal te versoepelen en een fiscaal kader tot stand te brengen dat investeringen en ondernemerschap sterker in de hand werkt.

12. PORTUGAL

De economische groei voor 2000 wordt op 3,3% geraamd en komt daarmee dicht in de buurt van het percentage dat het jaar voordien was opgetekend. De samenstelling van de groei is echter ingrijpend gewijzigd, waarbij de geringere binnenlandse vraag min of meer werd gecompenseerd door een versnelling van de exportgroei. Naar het zich laat aanzien zal de groei van de economische activiteit in 2001-2002 enigszins afvlakken tot iets meer dan 2½%. Aan deze groeiverzwakking liggen onder meer de volgende factoren ten grondslag: de inspanningen van actoren uit de particuliere sector om het evenwicht op hun balansen te herstellen na de recente forse toename van hun schuldenlast, beperkingen aan de aanbodzijde in diverse dienstensectoren en de bouwindustrie, alsmede een afgenomen buitenlandse vraag. In 2000 is de werkgelegenheid met 1,7% toegenomen en de werkloosheid tot 4,2% teruggelopen. De consumentenprijzen zijn in 2000 en ook nog in 2001 sterk gestegen onder invloed van een aanzienlijke toename van de invoerprijzen, forse loonstijgingen als gevolg van een krappe arbeidsmarkt en een aantal tijdelijke factoren die typisch zijn voor Portugal, zoals een forse toename van de prijzen van onverwerkte voedingsmiddelen. Hoewel wordt verwacht dat de inflatoire druk in de loop van dit jaar zal verminderen, wordt ervan uitgegaan dat de gemiddelde inflatie in 2001 zal versnellen tot ruim 3%, maar in 2002 weer tot onder dat niveau zal dalen.

De levendigheid waardoor de Portugese binnenlandse vraag gedurende de afgelopen jaren werd gekenmerkt, heeft tot de accumulatie van een aanzienlijk extern tekort geleid. Dit moet eerst worden weggewerkt voordat Portugal opnieuw een op een gezonde basis berustende, hogere groei kan nastreven. Het aanpassingsproces dat nodig is om een evenwichtiger groei te bewerkstelligen, moet worden ondersteund door het begrotingsbeleid, en met name door een strikte beperking van de uitgaven. Daarnaast heeft het externe concurrentievermogen te lijden gehad onder hoge loonstijgingen in combinatie met betrekkelijk geringe productiviteitswinsten. Bijgevolg is het noodzakelijk zowel de lonen te matigen, als een op een bevordering van de

productiviteitsgroei gericht beleid te voeren teneinde op middellange termijn tot betere economische resultaten te komen.

Begrotingspolitiek

In 2000 liep het overheidstekort terug tot 1,4% van het BBP (1,7% van het BBP zonder de UMTS-opbrengsten). Volgens het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van 2001 zal het tekort worden teruggedrongen tot 1,1% in 2001 en 0,7% in 2002. Tegen 2004 wordt een evenwichtige begrotingssituatie nagestreefd. De verstrakking van het begrotingsbeleid in 2001 is niet alleen terecht in het licht van de huidige buitensporige ontwikkelingen aan de vraagzijde van de economie, maar ook noodzakelijk omdat er in Portugal nog steeds geen sprake is van een vrijwel evenwichtige situatie van de overheidsfinanciën op middellange termijn. De vermindering van het overheidstekort in 2001 is het gevolg van een verwachte scherpe daling van het groeitempo van de lopende primaire uitgaven, die slechts ten dele ongedaan wordt gemaakt door de geplande verhoging van de overheidsinvesteringen. Er wordt een stijging van de belastingontvangsten verwacht als gevolg van het gecombineerde effect van een nog efficiëntere belastinginning, een verbreding van de belastinggrondslag en een vermindering van de belastingen op de lagere inkomens. Om de geplande uitgaven te dekken, voorziet het geactualiseerde stabiliteitsprogramma in een versterking van de begrotingsprocedures – onder meer door de invoering van mechanismen voor het in de hand houden van de uitgaven – in het kader van het voorgenomen programma tot consolidatie van de overheidsfinanciën. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Portugal deel uitmaakt van de eurozone, dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. het streefcijfer van 1,1% van het BBP voor het begrotingstekort in 2001 halen, hetgeen een onverkorte uitvoering van de plannen inzake de lopende primaire uitgaven vereist; indien noodzakelijk, geen gebruik maken van de in de begroting voor 2001 voor lopende uitgaven opzij gezette bedragen om te vermijden dat in

- de geplande overheidsinvesteringen moet worden gesnoeid;
- ii. een begroting voor 2002 opstellen die op een snellere verlaging van de tekortquote is gericht dan in het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van 2001 is gepland, gezien het feit dat er in Portugal nog steeds geen sprake is van een vrijwel evenwichtige situatie van de overheidsfinanciën op middellange termijn; een dergelijke versnelling van de begrotingsconsolidatie moet gebaseerd zijn op uitgavenbeperkingen veeleer dan op belastingverhogingen; en
 - iii. het proces van begrotingsconsolidatie ondersteunen, enerzijds, door reeds in 2001 aanvullende maatregelen te nemen op het gebied van de gezondheidszorg teneinde de uitgaven beter in de hand te houden en efficiënter aan te wenden, en, anderzijds, door onverwijld over te gaan tot de toepassing van de uit hoofde van de recentelijk aangenomen socialezekerheidswet vereiste uitvoeringswetgeving teneinde de financiële positie van de socialezekerheidssector te versterken in het licht van de budgettaire uitdagingen die een vergrijzende bevolking met zich mee zal brengen.

Arbeidsmarkt

De situatie op de Portugese arbeidsmarkt is gunstig gebleven: de werkloosheid is in 2000 teruggelopen tot ongeveer 4% van de beroepsbevolking. De participatiegraad is licht gestegen tot 68% en de arbeidsparticipatie van zowel vrouwen als oudere werknemers lag ruimschoots boven het EU-gemiddelde. In sommige regio's en sectoren zijn er thans duidelijke tekenen merkbaar die wijzen op een tekort aan arbeidskrachten; de verkrappende arbeidsmarkt gaf eveneens aanleiding tot een sterkere nominale loonstijging van ongeveer 5½% in 2000. Deze loonstijging werd slechts gedeeltelijk gecompenseerd door de productiviteitsgroei. De arbeidsproductiviteit in Portugal is bovendien zeer gering, hetgeen ten

dele terug te voeren is op het lage onderwijs- en opleidingsniveau. Twee derde van de bevolkingsgroep tussen 25 en 64 jaar heeft enkel basisonderwijs genoten. Portugal heeft de onderwijsuitgaven de afgelopen jaren echter aanzienlijk opgetrokken en het tekortschietende onderwijsniveau is gedeeltelijk te wijten aan een gebrek aan scholing in de voorbije decennia. De wetgeving op de arbeidsbescherming voor arbeidsovereenkomsten van onbepaalde duur is vrij streng gebleven. Dit is wellicht één van de belangrijkste redenen waarom het aantal arbeidsovereenkomsten van bepaalde duur de laatste jaren zo sterk is toegenomen. Derhalve dient Portugal alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtdadig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de investeringen in en de kwaliteit van het onderwijs en de opleidingsstelsels verhogen teneinde de inzetbaarheid, het aanpassingsvermogen en de productiviteit van de beroepsbevolking te verbeteren; en
- ii. samen met de sociale partners werk maken van de flexibilisering van de arbeidsmarkt teneinde het risico van het ontstaan van een tweedeling tussen reguliere en atypische arbeidsovereenkomsten tot een minimum te beperken.

Productmarkten en kenniseconomie

Portugal is minder aan internationale concurrentie blootgesteld dan andere kleine lidstaten. De vrij geringe arbeidsproductiviteit beperkt het algemene concurrentievermogen van de Portugese economie. De prijzen liggen ver onder het EU-gemiddelde. Er zijn verscheidene stappen ondernomen om de toegang tot de overheidsaanbestedingen te bevorderen, de administratieve lasten voor het bedrijfsleven te verminderen en de overheidsadministratie te hervormen. Daarnaast zijn tal van initiatieven genomen om de ICT-verspreiding in de hand te werken. Desondanks wordt de overgang van Portugal naar een kenniseconomie nog steeds

gehinderd door een zwak onderzoek- en innovatiepotentieel, wat ten dele verband houdt met de tekortschietende scholingsgraad van de beroepsbevolking. De liberalisering van de openbare energiebedrijven vordert slechts vrij langzaam en de staatssteun blijft hoog. Ten slotte zij erop gewezen dat het omzettingpercentage van de internemarktwetgeving nog steeds tot de laagste van de EU behoort. Derhalve dient Portugal prioriteit te geven aan het volgende:

- i. intensievere inspanningen leveren om, vooral in het bedrijfsleven, de investeringen in O&O naar een hoger peil te tillen;
- ii. de verspreiding van ICT verder bevorderen, door meer bepaald maatregelen te nemen om het aanbod van gekwalificeerd ICT-personeel te verhogen;
- iii. verdere vooruitgang boeken bij de beperking van de staatssteun (en in het bijzonder van de sectorspecifieke steun);
- iv. de liberalisering van de energiesectoren bespoedigen en uitbreiden, in het bijzonder ten behoeve van kleine ondernemingen en huishoudens; en
- v. snellere vorderingen maken bij de omzetting van de internemarktwetgeving.

Kapitaalmarkt

De kapitaalmarkt in Portugal is aan snelle veranderingen onderhevig ten gevolge van de consolidatie en conglomeraatvorming van financiële instellingen en de ontwikkeling van nieuwe financiële producten. De risicokapitaalmarkt is weliswaar gegroeid, maar blijft nog steeds één van de minst ontwikkelde van de EU. Er zijn – vooral door de overheid gefinancierde – initiatieven genomen om de toegang van het MKB tot financiering te vergemakkelijken, maar het zou aangewezen zijn aanvullende maatregelen te nemen om de risicokapitaalmarkt verder uit te bouwen. Het regelgevingskader is versterkt door een verstrenging van de voorschriften inzake algemene voorzieningen, kapitaaltoereikendheid en grote risico's. De Bank van Portugal plant tevens maatregelen om het toezicht op de risicomangementprocedures en -praktijken van banken te verscherpen en de marktdiscipline te bevorderen door middel van een uitgebreidere openbaarmakingsplicht. De oprichting van de Nationale Raad van Financiële Toezichthouders zou het toezichtproces verder moeten versterken. Derhalve dient Portugal prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de verdere ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt bevorderen door de kwantitatieve beperkingen op institutionele beleggingen in aandelenkapitaal te versoepelen en door een fiscaal kader tot stand te brengen dat investeringen en ondernemerschap sterker in de hand werkt, waarbij dit laatste tevens dient te worden aangemoedigd door de faillissementswetgeving aan te passen; en
- ii. ervoor zorgen dat de sector- en grensoverschrijdende toezichtregelingen gelijke tred houden met de ontwikkelingen in het financiële stelsel.

13. FINLAND

Onder invloed van een dynamische exportsector bedroeg de economische groei in 2000 5,7%. De externe bijdrage tot de groei zal in 2001-2002 wellicht terugkeren naar een normaal peil, hetgeen vermoedelijk zal resulteren in een afvlakking van de economische bedrijvigheid tot een houdbaarder groeicijfer van ongeveer 4%. Verwacht wordt dat de binnenlandse vraag stabiel zal blijven onder impuls van een aantrekkende particuliere consumptie als gevolg van ingrijpende verlagingen van de inkomstenbelasting. Ook de uitrustingsinvesteringen zouden zich gunstig moeten ontwikkelen dankzij de zeer hoog blijvende bezettingsgraad van het productievermogen, terwijl de investeringen in de bouwsector vermoedelijk opwaarts zullen worden beïnvloed door de grootschalige migratiebeweging naar de groeicentra. Hoewel de werkloosheid dankzij de aanhoudende banengroei nog steeds een neerwaartse tendens zal vertonen, blijft het aantal werklozen vrij groot, hetgeen wijst op hardnekkige structurele problemen op de arbeidsmarkt. De consumentenprijzen gaven vorig jaar een forse toename te zien als gevolg van een bijna door oververhitting gekenmerkte economische situatie in combinatie met een forse verhoging van de olieprijs, maar het stijgingstempo ervan zal in 2001 naar verwachting afnemen tot iets meer dan 2% en in 2002 verder vertragen.

Gedurende de afgelopen jaren vormde de bloeiende sector van de telecommunicatieapparatuur de belangrijkste drijvende kracht achter de forse groei van de Finse economie. Het feit dat de algemene ontwikkeling van de economie zeer sterk van deze sector afhankelijk is, is echter niet zonder gevaren. Op korte termijn geldt immers dat mocht het minder goed gaan in de telecommunicatiesector, dit onmiddellijke gevolgen zou hebben voor de groei van de economie als geheel. Op middellange termijn houdt de sterke dynamiek van de lonen in deze sector, die overigens gerechtvaardigd kan zijn wegens de snelle productiviteitsgroei, het gevaar in dat in andere onderdelen van de economie waar de productiviteitswinsten veel kleiner zijn, onevenredig hoge loonsverhogingen worden doorgevoerd. Dit kan concurrentieproblemen in

deze sectoren met zich meebrengen en uiteindelijk leiden tot minder werkgelegenheid. Gezien de reeds zeer grote wanverhoudingen op geografisch vlak en op het gebied van de arbeidskwalificaties kan dit een verdere vertraging teweegbrengen van de daling van de werkloosheid. In dit opzicht zijn de recente gematigde loonovereenkomsten voor 2001 en 2002 dan ook welkom, hoewel de lonen de uiteenlopende productiviteitsontwikkelingen onvoldoende blijven weerspiegelen.

Begrotingspolitiek

De veel hoger dan verwachte belastingontvangsten – die niet alleen op de krachtige groei van de productie, maar ook op een aantal andere specifieke factoren (zoals bijvoorbeeld de uitzonderlijk hoge vermogenswinstbelasting) terug te voeren zijn – in combinatie met een strikte beheersing van de uitgaven resulteerden in 2000 in een begrotingsoverschot van naar raming 6,7% van het BBP. In het geactualiseerde stabiliteitsprogramma worden voor de programmaperiode 2001-2004 eveneens aanzienlijke, zij het iets kleinere overschotten voorspeld. De begrotingsstrategie berust hoofdzakelijk op het terugschroeven van de overheidsuitgaven in verhouding tot het BBP en een gelijktijdige geringe verlichting van de belastingdruk. Het lopende proces tot verlaging van de inkomstenbelasting zal arbeid ongetwijfeld aantrekkelijker maken, maar zou niet los mogen worden gezien van de uitkeringsstelsels. Gezien de gunstige economische omstandigheden lijken op middellange termijn begrotingsoverschotten van meer dan 4% van het BBP binnen bereik te liggen. Deze zijn ook noodzakelijk wegens de bezorgdheid omtrent de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn in het licht van de sterk vergrijzende bevolking. Tegen de achtergrond van een toenemende bestedingsdruk zullen de uitgaven stevig in de hand moeten worden gehouden om de beoogde overschotten te realiseren. Gelet op het bovenstaande en overwegende dat Finland deel uitmaakt van de eurozone, dient de

begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. strikt vasthouden aan de in de begroting voor 2001 vastgestelde uitgavendoelstellingen;
- ii. in 2001 en de daaropvolgende jaren hoge begrotingsoverschotten realiseren door de overheidsuitgaven in verhouding tot het BBP terug te schroeven; en
- iii. de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn verzekeren in het licht van het toekomstige effect van de vergrijzing van de bevolking op de kosten van de pensioenstelsels en de gezondheidszorg, waarvoor Finland bijzonder kwetsbaar is; dit vereist dat het op schuldreductie gerichte beleid wordt voortgezet en aangevuld met tijdens de programmaperiode te nemen maatregelen tot verhoging van de lage effectieve pensioenleeftijd.

Arbeidsmarkt

In 2000 heeft de Finse arbeidsmarkt een gemengd beeld te zien gegeven. In weerwil van de sterke groei van het BBP en de werkgelegenheid is de werkloosheid slechts langzaam teruggelopen en blijft zij op het teleurstellend hoge peil van 9,8%. De structurele problemen op de arbeidsmarkt komen tot uiting in onevenredig hoge werkloosheidscijfers voor laaggeschoolde, oudere werknemers en in sommige regio's. Daartegenover staat dat in andere regio's en bepaalde sectoren knelpunten op de arbeidsmarkt zijn ontstaan ondanks een grote arbeidsmobiliteit. De overheid tracht de problemen op de arbeidsmarkt vooral te verhelpen door de totale belastingdruk op arbeid te verlichten (voor 2001 en 2002 zijn verdere belastingverlagingen aangekondigd) en door meer actieve arbeidsmarktprogramma's ten uitvoer te leggen. Tot dusver is echter nog maar weinig vooruitgang geboekt bij het streven om de effectieve pensioenleeftijd te verhogen en bij het uitwerken van stimulerende maatregelen voor de laagstbetaalden. Ondanks grootschalige

vroegtijdige activeringsprogramma's voor de werklozen is het succes bij het reduceren van de instroom in de langdurige werkloosheid gering. Derhalve dient Finland alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtdadig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de inspanningen intensiveren om de hoge marginale effectieve belastingtarieven voor de laagstbetaalden te verlagen en om in de uitkeringsstelsels, en met name in het pensioenstelsel, meer stimulansen in te bouwen om werkaanbiedingen aan te nemen en actief te blijven; en
- ii. de efficiëntie van de actieve arbeidsmarktprogramma's verhogen en deze opnieuw afstemmen op de behoeften van degenen die het grootste risico lopen om in een situatie van langdurige werkloosheid terecht te komen.

Productmarkten en kenniseconomie

Ondanks de perifere ligging van Finland in de EU en zijn lage bevolkingsdichtheid, die natuurlijke grenzen stellen aan de concurrentie, is de Finse economie de afgelopen jaren steeds opener geworden. De consumptieprijzen liggen hoger dan in het licht van de levensstandaard van het land zou worden verwacht. De telecommunicatie- en elektriciteitsprijzen zijn daarentegen aan de lage kant, wat mogelijk toe te schrijven is aan de aanzienlijke vorderingen die Finland heeft gemaakt bij de liberalisering en deregulering van deze sectoren. In de detailhandel, de bouw en de mediasector is de concurrentie echter ontoereikend. Bovendien is het aandeel van de in het Publicatieblad uitgeschreven overheidsaanbestedingen in het BBP vrij gering ondanks de strikter dan vereiste voorschriften. De overgang naar de kenniseconomie is in Finland reeds gevorderd, zoals blijkt uit de vrij aanzienlijke O&O-uitgaven en de hoge ICT-penetratie. Derhalve dient Finland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. strenger toezien op de naleving van de voorschriften inzake overheidsaanbestedingen, vooral op lokaal niveau, en verhogen van de transparantie van de openbare dienstverlening teneinde een grotere deelname van particuliere ondernemingen te bewerkstelligen; en
- ii. aanmoedigen van de concurrentie in de distributie, de bouw en de mediasector.

Kapitaalmarkt

De Finse kapitaalmarkt maakt een snelle ontwikkeling door en de beleggingsmogelijkheden zullen nog toenemen dankzij nieuwe wetgeving die de oprichting van hypotheekbanken en de emissie van door hypotheek gedekte obligaties mogelijk maakt. De ontwikkeling van de markt wordt in de hand gewerkt door een samenhangender fiscale behandeling van beleggingsopbrengsten en door verbeteringen in de marktinfrastructuur. Tevens is sprake van een voortgaande ontwikkeling van

de risicokapitaalmarkt met de opkomst van nieuwe groei-, technologie- en MKB-fondsen, maar het zou aangewezen zijn extra inspanningen te leveren om de markt verder uit te bouwen. De herstructurering in de banksector gaat door, waarbij met name de fusie van de Zweeds-Finse Nordea met de Deense Unibank resulteerde in de grootste financiële instelling van de Noordse regio. Teneinde een doelmatig financieel toezicht op dergelijke grensoverschrijdende instellingen te kunnen uitoefenen, hebben de Finse toezichthouders een samenwerkingsovereenkomst gesloten met hun Deense en Zweedse tegenhangers. Derhalve dient Finland prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de verdere ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt bevorderen door een fiscaal klimaat tot stand te brengen dat investeringen en ondernemerschap sterker in de hand werkt.

14. ZWEDEN

Sinds 1998 maakt Zweden een periode van krachtige groei door, waarbij het BBP elk jaar met meer dan 3,5% is toegenomen. De in 2001 opgetreden groeivertraging van de wereldeconomie geeft echter aanleiding tot een geringere externe vraag; deze ontwikkeling valt samen met een verwachte conjuncturele verzwakking van de binnenlandse vraag en in het bijzonder van de particuliere consumptie. Deze verzwakking wordt mede in de hand gewerkt door een weinig dynamische aandelenmarkt. Daartegenover staat dat het beschikbare inkomen van de huishoudens naar verwachting zal toenemen onder invloed van een enigszins sterkere groei van de werkgelegenheid en de in 2001 doorgevoerde belastingverlagingen. Daarnaast zou van de bouw van het telecommunicatienetwerk van de derde generatie dit en volgend jaar een stimulerend effect op de investeringen moeten uitgaan. Verwacht wordt dat dit alles in een vertraging van de economische groei tot 2,7% in 2001 en 3,0% in 2002 zal resulteren.

De werkgelegenheid heeft de afgelopen jaren een gestage groei te zien gegeven, hetgeen heeft bijgedragen tot een scherpe daling van de werkloosheid. De loon- en prijsontwikkeling is binnen de perken gebleven en uit de nieuwe loonovereenkomsten kan worden afgeleid dat de loonmatiging zal worden volgehouden. Mede daardoor zou het mogelijk moeten zijn om de door binnenlandse factoren gegenereerde inflatiedruk in 2001 en 2002 in de hand te houden. Het Zweedse streven om tegen 2004 een participatiegraad van 80% te bewerkstelligen, is zeer verheugend. Om deze doelstelling te halen, lijkt het aangewezen vast te houden aan de huidige strategie die gebaseerd is op belastingverlagingen en op het reduceren van het versturende marginale effect van inkomensafhankelijke uitkeringen, omdat het aldus financieel aantrekkelijker wordt gemaakt een baan te aanvaarden. Voorts zouden de reikwijdte en opzet van de actieve arbeidsmarktprogramma's moeten worden geëvalueerd om na te gaan of deze programma's wel degelijk een adequaat arbeidsaanbod opleveren.

Begrotingspolitiek

In 2000 is het begrotingsoverschot met niet minder dan 2,2% gestegen tot 4% van het BBP, wat aanzienlijk meer is dan de voorspelde 3,4% van het BBP. Volgens het geactualiseerde convergentieprogramma van 2000 worden bij ongewijzigd beleid ook in 2001 en 2002 aanzienlijke overschotten van respectievelijk 3,5% van het BBP en 3,3% van het BBP verwacht. Het Zweedse begrotingsbeleid op middellange termijn is op de volgende twee beginselen gebaseerd: i) jaarlijks voor de volgende drie jaar vastgestelde nominale grenswaarden voor de uitgaven van de centrale overheid en ii) het streven om over de gehele conjunctuurcyclus een gemiddeld begrotingsoverschot van 2% van het BBP te realiseren. De marge die door de hoger dan geplande overschotten is ontstaan, werd deels aangewend om de belastingen te verlagen en deels om de schuld te verminderen. Laatstgenoemde maatregel vormt een belangrijk onderdeel van de Zweedse strategie om het hoofd te bieden aan de vergrijzing van de bevolking. Derhalve dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. in 2001 een begrotingsoverschot realiseren dat in de lijn ligt van het in het geactualiseerde convergentieprogramma van 2000 vastgestelde streefcijfer van 3,5% van het BBP;
- ii. de op de verlichting van de belastingdruk op lage en modale lonen gerichte strategie in 2002 voortzetten, het op middellange termijn te realiseren overschot van 2% van het BBP (rekening houdend met fase van de conjunctuurcyclus) bewerkstelligen en tegelijkertijd vasthouden aan het voor de centrale overheid geldende uitgavenplafond; en
- iii. de in het geactualiseerde convergentieprogramma van 2000 uitgestippelde strategie om de overheidsschuld op middellange termijn af te bouwen, voortzetten door vast te houden aan de doelstelling om over de gehele conjunctuurcyclus een begrotingsoverschot van 2% van het BBP

te bewerkstelligen, en tegelijkertijd uitvoering geven aan de strategie die op een verdere verlichting van de belastingdruk en een striktere uitgavenbeheersing is gericht. Dit zou Zweden beter in staat moeten stellen om het hoofd te bieden aan de uit de vergrijzing van de bevolking voortvloeiende druk op de overheidsfinanciën.

Arbeidsmarkt

De situatie op de Zweedse arbeidsmarkt is in 2000 opnieuw aanzienlijk verbeterd, waardoor de werkloosheid is teruggelopen tot 5,9% van de beroepsbevolking. Het totale werkgelegenheidspercentage en vooral de participatiegraad van vrouwen en oudere werknemers behoren tot de hoogste in de Unie. Tot dusver is er nog geen sprake van een algemeen tekort aan arbeidskrachten, al wordt het in sommige sectoren en regio's steeds moeilijker om nieuw personeel in dienst te nemen. Dankzij een betere arbeidsbemiddeling, een verstrenging van de criteria (op het gebied van de arbeids- en geografische mobiliteit) om voor de werkloosheidsverzekering in aanmerking te komen en het benadrukken van levenslang leren is het tijdens de recente conjuncturele opleving gemakkelijker gebleken om geschikte arbeidskrachten aan te trekken. In tal van evaluaties wordt echter gewezen op een aantal onvolkomenheden, zoals aanzienlijke verdringingseffecten, van sommige van de actieve arbeidsmarktprogramma's. In weerwil van de recente maatregelen is er nog steeds sprake van een zware belastingdruk op arbeid en worden de hoge netto herplaatsingspercentages mede in de hand gewerkt door de uitkeringsregelingen. Zweden is de EU-lidstaat met de zwaarste belastingdruk op laagstbetaalden. Derhalve dient Zweden alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtadig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. verder werk maken van de hervorming van de belasting- en uitkeringsstelsels om arbeid lonend te maken en vooral de

zware belastingdruk op de laagstbetaalden verlichten; en

- ii. toezien op de doelmatigheid van de actieve arbeidsmarktprogramma's en deze programma's enerzijds richten op degenen die het grootste risico lopen om in een situatie van langdurige werkloosheid terecht te komen en anderzijds ook afstemmen op de behoeften van de arbeidsmarkt.

Productmarkten en kenniseconomie

Ondanks de perifere ligging van Zweden in de EU en zijn lage bevolkingsdichtheid, die natuurlijke grenzen stellen aan de concurrentie, is de Zweedse economie de afgelopen jaren steeds opener geworden. De consumentenprijzen blijven vrij hoog. Er is evenwel aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de liberalisering van de sectoren telecommunicatie en elektriciteit, hetgeen tot lagere prijzen in deze sectoren heeft geleid. Zweden heeft tevens een uitstekende staat van dienst wat de omzetting van de intermemarktwetgeving betreft en de staatssteun is er zeer beperkt. Er zijn maatregelen genomen om in de openbare dienstverlening en de overheidsaanbestedingen een zekere mate van concurrentie te introduceren, maar er is ruimte voor een verdere intensivering ervan. De concurrentie is eveneens ontoereikend in de detailhandel, de geneesmiddelenindustrie, de bouw en de vervoerssector; ook de omvangrijke staatsdeelnemingen vormen een probleem. De totale Zweedse O&O-uitgaven zijn de hoogste in de EU, maar het merendeel van de O&O-activiteiten wordt verricht door grote ondernemingen uit een beperkt aantal sectoren. Derhalve dient Zweden prioriteit te geven aan het volgende:

- i. strenger toezien op de naleving van de voorschriften inzake overheidsaanbestedingen en aanmoedigen van de concurrentie op het gebied van de openbare dienstverlening op lokaal niveau; en

- ii. stimuleren van de concurrentie in sectoren zoals luchtvervoer en geneesmiddelen.

Kapitaalmarkt

De ontwikkeling van de kapitaalmarkt in Zweden wordt gekenmerkt door consolidatie, hervormingen van de wetgeving en het toezicht, alsmede toenemende risicokapitaalinvesteringen. Vooral de invoering van een fondscomponent in het pensioenstelsel, waarbij de betrokkene zelf een fondsbeheerder kan kiezen, heeft de vraag naar beleggingsdiensten doen toenemen en voor een grotere aanwezigheid van buitenlandse beleggingsfondsen op de Zweedse markt gezorgd. De risicokapitaalmarkt is de voorbije jaren gegroeid, waarbij een diversificatie van de beleggingen buiten de hightech-sector heeft plaatsgevonden. Er zijn maatregelen genomen om een beter klimaat voor risicokapitaalverschaffers tot stand te brengen, maar het lijkt wenselijk verdere inspanningen te leveren om de ontwikkeling van de markt te bevorderen. De Financiële Toezichhoudende Autoriteit heeft haar werkzaamheden

gereorganiseerd om zich aan de opkomst van financiële conglomeraten aan te passen en om zich een totaalbeeld van de risico's in de financiële sector te kunnen vormen. De Autoriteit heeft een samenwerkingsovereenkomst met haar tegenhangers in Denemarken, Finland en Noorwegen gesloten om tot een efficiënt financieel toezicht op grensoverschrijdende instellingen te komen. Derhalve dient Zweden prioriteit te geven aan het volgende:

- i. de verdere ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt bevorderen door een fiscaal klimaat tot stand te brengen dat investeringen en ondernemerschap sterker in de hand werkt, waarbij dit laatste tevens dient te worden aangemoedigd door de faillissementswetgeving aan te passen.

15. VERENIGD KONINKRIJK

Het BBP van het Verenigd Koninkrijk is in 2000 met 3% gestegen. Aangenomen wordt dat de economie zich in 2001 en 2002 gunstig zal blijven ontwikkelen met een groei van 2,7% in 2001, die in 2002 opnieuw zou aantrekken tot 3%. De binnenlandse vraag zal naar verwachting krachtig blijven, onder impuls van de recente fiscale maatregelen en de plannen om de overheidsconsumptie en de overheidsinvesteringen in vaste activa fors te verhogen. Dit alles wordt geacht tegenwicht te zullen bieden aan de verzwakking van de netto-uitvoer ten gevolge van de groeivertraging in de Verenigde Staten. Het huidige en verwachte inflatieverloop kan als gunstig worden bestempeld: de HICP-inflatie behoort tot de laagste in de EU. Ondanks een krappe arbeidsmarkt, waarbij het werkloosheidscijfer zich met 5,2% op het laagste peil in vijfentwintig jaar bevindt, blijft de loondruk gematigd. De werkloosheid kan nog iets afnemen wanneer de maatregelen om arbeid aantrekkelijker te maken, effect beginnen te sorteren.

De werkloosheid is laag, maar dit neemt niet weg dat zij in bepaalde groepen en gemeenschappen hoger is dan gemiddeld. De hamvraag is of het gevoerde actieve arbeidsmarktbeleid volstaat om het probleem van de aan de nog resterende werkloosheid en inactiviteit te wijten sociale uitsluiting te verhelpen. Een ander structureel probleem is het lage relatieve productiviteitspeil in het Verenigd Koninkrijk. De productiviteitsgroei is de afgelopen kwartalen weliswaar toegenomen, maar het is nog te vroeg om te concluderen dat deze toename van permanente aard is. De regering heeft maatregelen genomen om ook deze zwakheid te verhelpen. Het komt er nu op aan ervoor te zorgen dat deze maatregelen in een daadwerkelijke verhoging van de productiviteit resulteren.

Begrotingspolitiek

In 2000 is het begrotingsoverschot uitgekomen op 4,3% van het BBP (1,9% exclusief UMTS-opbrengsten). In de begrotingsprognoses wordt voor het begrotingsjaar 2000-2001 uitgegaan van een overschot van 1,7% van het BBP (exclusief UMTS-opbrengsten), wat hoger is dan de 1,1% die in het geactualiseerde convergentieprogramma werd verwacht. In de prognoses wordt tevens een overschot van 0,5% voorspeld in 2001-2002, voordat het saldo in 2002-2003 omslaat in een gering tekort van 0,1%; voor het begrotingsjaar 2003-2004 en de daaropvolgende begrotingsjaren worden tekorten van circa 1% van het BBP verwacht. Deze percentages stemmen nagenoeg overeen met die in het geactualiseerde convergentieprogramma. De prognoses zijn gebaseerd op een voorzichtige raming van een trendmatige BBP-groei van 2¼%. Dit neemt echter niet weg dat het tekort van circa 1% van het BBP dat bij ongewijzigd beleid voor de periode 2003-2004 tot 2005-2006 wordt verwacht, niet kan worden bestempeld als een vrijwel evenwichtig begrotingssaldo. De extra versoepeling van het begrotingsbeleid tussen de begrotingsjaren 2000-2001 en 2001-2002 in vergelijking met het geactualiseerde convergentieprogramma zal de economische stabiliteit vermoedelijk niet in het gedrang brengen, aangezien de inflatie laag is en in de economische vooruitzichten, waarin de begrotingsmaatregelen in aanmerking zijn genomen, geen onrustbarende spanningen aan de vraagzijde kunnen worden onderkend. In de uitgavenplannen worden meer middelen uitgetrokken voor overheidsinvesteringen, die tijdens de voorbije jaren aan de lage kant zijn gebleven. Volgens plan zouden deze, gecorrigeerd voor afschrijvingen en verkopen van activa, moeten toenemen van 0,8% van het BBP in 2000-2001 tot 1,7% in 2003-2004. Uit de in het geactualiseerde convergentieprogramma opgenomen langetermijnprognoses voor de overheidsfinanciën blijkt dat deze houdbaar zijn indien aan het thans gevoerde beleid wordt vastgehouden. Derhalve dient de begrotingspolitiek op het volgende te worden gericht:

- i. ervoor zorgen dat in 2001-2002 een begrotingsoverschot van ten minste 0,5% van het BBP wordt geboekt, zoals in de begroting voor 2001 wordt verwacht;

- ii. wat het begrotingssaldo betreft, er bij de opstelling van de begroting op toezien dat in 2002-2003 zoals gepland een begrotingssituatie wordt bewerkstelligd die vrijwel in evenwicht is. Met name zou de verhouding tussen de verwachte lopende overheidsuitgaven en het BBP in 2002-2003 niet hoger mogen liggen dan 37,3%, het percentage waarvan melding is gemaakt in de prognoses die in het kader van de begroting voor 2001 zijn geformuleerd; en
- iii. het aandeel van de voor afschrijvingen gecorrigeerde overheidsinvesteringen in het BBP tussen 2000-2001 en 2003-2004 zoals gepland verdubbelen, maar er tegelijkertijd zorg voor dragen dat nog steeds aan de voorwaarden van het stabiliteits- en groeipact wordt voldaan.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarktresultaten van het Verenigd Koninkrijk behoren nog steeds tot de beste in de EU: de werkgelegenheid heeft de afgelopen jaren een forse groei te zien gegeven en de werkloosheid schommelt rond het laagste peil in twintig jaar (5,5% in 2000). Het aandeel van de langdurige werkloosheid in de totale werkloosheid is één van de laagste in de EU. Het Verenigd Koninkrijk heeft zijn belasting- en uitkeringsstelsels verder bijgesteld teneinde arbeid lonend te maken. Het scala van actieve arbeidsmarktmaatregelen in het kader van de New Deal is uitgebreid, met name met krachtadiger maatregelen om het hoofd te bieden aan het probleem van de sociale uitsluiting die voortvloeit uit de concentratie van de werkloosheid in gebieden met een grote ontwikkelingsachterstand en aan het probleem van het hoge aandeel van de huishoudens waarvan niemand een baan heeft. Hoewel de totale werkloosheid is teruggelopen, is de economische inactiviteit weinig of niet verminderd en is het aantal personen met een ziekte- of invaliditeitsuitkering de laatste jaren fors gestegen. Derhalve dient het Verenigd Koninkrijk alle werkgelegenheidsaanbevelingen krachtadig ten uitvoer te leggen en prioriteit te geven aan het volgende:

- i. intensiveren van de actieve maatregelen die gericht zijn op de gemeenschappen en personen die het kwetsbaarst zijn voor geconcentreerde of langdurige werkloosheid en inactiviteit, en hervormen van de passieve uitkeringsregelingen om degenen die in staat zijn te werken, de kans te geven en ertoe aan te sporen dit te doen.

Productmarkten en kenniseconomie

Het Verenigd Koninkrijk heeft reeds goede vorderingen gemaakt bij de hervorming van de regelgeving en de liberalisering van de netwerkindustrieën. Het door een beperkte mate van regulering gekenmerkte economisch klimaat is gunstig voor het bedrijfsleven en het ondernemerschap. De vrij geringe arbeidsproductiviteit blijft evenwel een probleem vormen, ondanks tekenen die wijzen op een sterkere groei ervan in 2000. Dit kan te wijten zijn aan de zwakke concurrentie in een aantal sectoren van de economie, de (tot 1999) afnemende O&O-uitgaven van het bedrijfsleven als percentage van het BBP en ontoereikende investeringen, en met name overheidsinvesteringen, in het verleden. Er is een aantal maatregelen genomen om O&O en innovatie te stimuleren. Derhalve dient het Verenigd Koninkrijk prioriteit te geven aan het volgende:

- i. maatregelen nemen om de betrekkelijk lage productiviteit aan te pakken, in het bijzonder door de concurrentie in sectoren zoals particuliere bankdiensten, de verkoop van motorvoertuigen en postdiensten te intensiveren, en door het aanbod van gekwalificeerd ICT-personeel te verhogen; en

- ii. erop toezien dat de aangekondigde investeringen om de vervoerinfrastructuur en de kwaliteit van het openbaar vervoer te verbeteren ook daadwerkelijk worden uitgevoerd, alsmede een adequate coördinatie tussen de verschillende overheidsinstanties, toezichhouders en particuliere ondernemingen bewerkstelligen.

Kapitaalmarkt

De Britse financiële markten blijven de best ontwikkelde van de EU. Desondanks wordt de ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt gestimuleerd, niet alleen door inspanningen om de financiering van aanloopinvesteringen met durfkapitaal aan te moedigen, maar ook door middel van een aantal hervormingen van het belastingstelsel en de financiële regelgeving. Met de vervanging van het minimale financieringsvereiste door een specifiek op het type beleggingsfondsen toegesneden norm voor de langlopende financiering wordt een potentiële belemmering voor beleggingen in risicokapitaal weggenomen. Daarnaast stimuleert de regering publiek-private partnerschappen om overal in

het land een verhoging van het aanbod van risicokapitaal voor kleine en startende ondernemingen te bewerkstelligen. De oprichting van één enkele toezichhoudende instantie – de Financial Services Authority – zal verder bijdragen tot de totstandkoming van gelijke concurrentieverhoudingen tussen financiële instellingen; daarnaast wordt gewerkt aan maatregelen die de consumenten ten goede zullen komen. Voorts zijn maatregelen in de banksector gepland of genomen ter bevordering van de concurrentie en ten behoeve van de consumenten, zoals onder meer de uitvaardiging van wetgeving om de betalingssystemen toegankelijker te maken en de toegangskosten te beheersen, een aanpassing van de gedragscodes en een herziening van de doelstellingen van de Schatkist wat de bevordering van de concurrentie in de financiële dienstverlening betreft. Derhalve dient het Verenigd Koninkrijk prioriteit te geven aan het volgende:

- i. overgaan tot een verdere versoepeling van de beperkingen op pensioenfondsen die een rem kunnen zetten op hun beleggingen in risicokapitaal.